

Egyéves önkénteseknek
szabályszerű huszárcsizmák
honvédeknek és közös hadseregebelieknek,
bakacsizmák és bakancsok
valamint tüzéségi és mindenféle egyenláb-
bók, ugyasint erdészeknek is legjobb s legtarthatóbb minő-
ségben, ha szükséges leggyorsabban, készülnek

LŐRINCZ ISTVÁN
muzeum-körüli 5. számú cipész-üzletében.

BARNA FOGORVOS
Budapest, váci utca 24. szám.
Készít egyes fogakat, fogsorokat és
plombákat, jótállás mellett; árak mér-
sékelték. Kívánczra részletezésre.

A Franklin-Társulat kiadásában Budapesten, IV., egyetem-u. 4. sz. megjelent és minden könyvkereskedésben kapható:

ARANY KINCSTÁR
nélkülözhetlen tanácsadó minden család és háztartás számára.
Ára fizve 80 kr. Szerkesztette **K. Beniczky Irma.** Ára köve 1 frt.

TARTALOM:
Az első segélynyújtás testi sérüléseknél és hirtelen bekövetkezett baleseteknél: Az emberi test alkotása. — A csontok. — A fő. — A hátgerinc. — A mellkas. — A medence. — A tagok. — A csuklók. — Az izmok. — Az idegrendszer. — Az agyvelő. — A hátgerincvelő. — Az idegek. — A sympathicus. — A vérkeringés. — A szív. — A visszerek. — A vér. — A tüdő. — A víz és a vizeletanyag. — A vesék. — A bőr. — A táplálék. — A gyomor. — A szék. — A belek. — Hogyan gyógyulnak a sebek? — Hogyan gyógykezel az orvos a sebeket? — Vértések. — Mérgesített sebek. — Csonttörések. — Hogyan gyógyul a csonttörés? — Hogyan mozdítja elő az orvos a gyógyulást? — Mi az első segély csonttörésnél? — Részmozgások és megrendülések. — Egyszerű sebek. — Mit tegyünk megfagyott emberrel? — Vízbe-
fúlás. — Megfúlások. — Felakasztott ember. — Eszmélet-
lenség. — Mérges. — Mit tegyünk a megmérgezett? —
Sebesült- és betegszállítás. — Szomszédok. — A házi
gyógyászat berendezése: Fertőtlenítő szerek. Olajok. —
Asványfélék. — Gyógyfűvek. — Kipróbált házi-
sebek. — Egyszerű sebek. — A napot megégett arcbőr.
— Kitiűnő gyógyír. — Fagyás elleni szer. — Jó szer
a bőrtájak ellen. — Hajkullás elleni szer. — Szunyog- és
méhszúrás ellen. — Nyári mosó ember. — Szemlő elleni
szer. — **Széplő szer:** A testbőr ápolása. — Az arcbőr
ápolása. — Az arcbőr hibáinak gyógykezelése. — A
széplő. — A májfoltok. — A sárga arcbőr. — A kőzsek
ápolása. — A kellemetlen szájbűz. — A fogak ápolása.
— A fogak betegségei. — A fejbőr és haj ápolása. — A haj-
nak természetes ápolása. — **Háztartás:** Folyékony
enyv. — Olcsó illatszerek. — Tartós és olcsó padló-festék.
— Irósvajot eltartani. — Új módja a kávékészítésnek.
— Füstölt kolbász és sonka penészedése ellen. — Meg-
sárgult fehérnemű. — Hogyan kell vizet forralni? —
Sónak, mely nagyon el van sózva. — Sónak és labodát
télre eltartani. — Zöld ugorkát télre eltartani. — Edénye-
ket, melyekben petroleum volt, tisztítani. — Gyümölcsöt
eltartani. — Francia asztal gyümölcs. — Muskaty iszt
gyümölcs. — Fenyőmázas tárgyakat tisztítani. — Rozsdá-
foltokat kizsírni. — Kitiűnő sonkák. — Előny a mosá-
nál. — Jó és olcsó talaj. — Legyeket szobából kipusztí-
tani. — Jegét a hirtelen olvadtól megóvni. — Becsínált
fűvelés, ugorka. — Friss tojás. — Friss ugorkasálat
télre. — Dohos, penészes legegyszerűbb helyiségek.
— Ragasztó, üveg és porcelán tárgyak. — Áva vaját
helyre hozni. — Fényezett bútorok tisztítása. — A fának
repedését betömni. — Cserépfazekak törhetlenné tenni.
— Körteiz. — Piros rizs. — Hides narancspuncs. — Ragasztó,
mely a tüzet és vizet kiűzi. — Jó tisztító szer. — Ragasztó-
por papírszöngyre. — Hajkét tisztítani. — Tölgyfa-
butorokak sötétre pázolni. — Málna- vagy szamóca-
szöng. — Molyirtó-szer. — Szőnyegeket tisztítani. —
Beszennyezett bútortisztító tisztítani. — Ablakragasztó
feloldani. — Aranyozott keretek javítása. — Festett vörö-
sbor. — Boros horodok kifűstölése. — Csitromlevet sokáig
eltartani. — Zavaros bort tisztítani. — Dohos pinczék tisztí-
tása. — Boros üvegekre való szurok. — Friss ugorka
télre. — Megromlott, megsavanyodott bort helyrehozni. —
Borsáztatás. — Ha a bort zavaros és ecetesedni kezd. —
Szállvabor. — Szőlő saját levéből befőzve. — Tojást télre
eltartani. — Szőlőt sokáig eltartani. — Kitiűnő mosó-
szer. — Vörösbort-foltokat kizsírni. — Szőnyegek porolása
télre. — Jó tapasz füstölő kályhákra. — Ragasztó petro-
leum-lámpákra. — A szűfőg ellen. — Tojást pótolni.
Baromfi-tenyésztés: A baromfi betegségei. — A szál-
fűg. — A pip. — **Kertészet:** Zöldes kert. — A czikória-
saláta művelése. — A csikáirása. — Földieper-tenyész-
tés. — Csiperkegomba-tenyésztés. — A vetemények öntö-
zése. — Chinai jam-vagy kenyérgyökér. — A vetemények öntö-
zése. — Kihasztalt spargányok megújítása. — Téli saláta. —
A melegágyak ablakai. — Tormatermelés.

Kitiűnő minőségű, olcsó és könnyen hordható
Fényképészeti készülékek
touristák és amateur-ök számára,
melyekkel bárki minden előismeretek nélkül a leg-
csinosabb képeket állíthatja elő. Ezekről szóló, 130 új
ábrával és egy próbaképpel ellátott, új arjegyzéket 20 kr.
beküldése után postafordultával és bermentesen küldjük át.

Calderoni és Társa,
Budapest, IV. ker., kis híd-utca 8. szám.

Franciaország és a Kélföld Minden
illatsszerész és néli és Fo-
La drásznál

VELOUTINE
Különleges Rizpor
BISMUTHAL VESZTIV
CH. FAY, ILLATSSZERÉSZ,
PARIS — 9, rue de la Paix, 9 — PARIS

OLCSÓ KÖNYVTÁR
legujabban megjelent füzetei:

236. sz. Chateaubriand F. A vértanúk. Francia er-
ből fordította Dr. Rada István. 1 frt.
237. sz. Onida. Egy orgonag. Elbeszélés. Angolból
fordította Haraszti Gyula.
238. sz. Simal Kristóf. Igazságt. egy kegyes jó
Mulatságos játék öt felvonásban. Második kiadás.
Bevezetéssel Erdélyi Károlytól.
239. sz. Heyse Pál. Két rab. Beszély, németből fordí-
ta R. M.
240. sz. Pálffy Albert. A báróné levelei. Beszély.
241. sz. Szohráb. Költői elbeszélés. Abul Kázmír Mas-
Firdúsi «Sáh-Námé» című művéből. Perzsából
fordította Fiók Károly.
242. sz. Grillparzer Ferenc. Medea. Szomorjáték öt
felvonásban. Németből fordította Hegedűs István.
243. sz. Erdélyi János. Aesthetikai előtanulmány.
244. sz. Taine Hippolit Ad. A görög művészet be-
lete. (Nyilvános előadások a L'école des Beaux-
Arts-ban.) Franciaából fordította Dr. Ferencsik
tán.
245. sz. — A németalföldi művészet be-
lete. (Nyilvános előadások a L'école des Beaux-
Arts-ban.) Franciaából fordította Dr. Ferencsik
tán.
246. sz. Eliot György. Bede Ádám. Regény, angolból
fordította Salamon Ferenc. II. kiadás. 1 frt.
247. sz. Bayle Bernard. Az esernyő. Vigjáték egy
felvonásban. Angolból fordította Csiky Gergely.
248. sz. Ballagi Aladár. I. Frigyes Vilmos porosz király.
249. sz. Björnsterne Björnson. Leonarda. Színmű
felvonásban. Fordította Kárfy Titusz.

A Franklin-Társulat kiadásában Budapesten meg-
jelent és minden könyvkereskedésben kapható:

A szőlő mint kincsébánya.
Tanulmány,
miként lehet a szőlőt, a tudomány elveinek megfelelő
mivelés és mellékterményeinek teljes kihasználása által
valóságos kincsébányává tenni, és bortermelésünk jövő-
jéről szemben a fillokszerzavál.

Irta GYÜRKY ANTAL.
Ára fizve 50 kr.

Tartalom: Előszó. I. Szőlőzet. A szőlő termé-
képessége. — A szőlő életfeltételei. — A szőlőművelés-
ről. — A szőlőfajták. — A szőlőfajták. — A szőlőfajták.
— Öreg szőlők kezelése. — A szőlő trágyázása.
II. A szőlő hűtőkezeléséről. Szőlőzeteti ipar. — A hűtő-
dékok értéke. — Az értékesítés módja. — III. Bor-
termelésünk jövőjéről szemben a fillokszerzavál. Véd-
kezés a fillokszóra ellen. — Lehet-e homoktalajon jó
bort termeszteni. — Melyik a jó bor. — Új szőlőmű-
velési mód, vagyis kősző rendszer.

34. SZÁM. 1888.

BUDAPEST, AUGUSZTUS 19.

XXXV. ÉVFOLYAM.

Előfizetők feltételei: VASÁRNAPI UJSÁG és egész évre 12 frt
POLITIKAI UJDONSÁGOK együtt: fél évre 6 •

Csupán a VASÁRNAPI UJSÁG egész évre 8 frt
fél évre 4 •

Csupán a POLITIKAI UJDONSÁGOK: egész évre 6 frt
fél évre 3 •

Külföldi előfizetőknek a postailag
megjelölt ártól a postaköltséget is be kell számítani.

BÁRÓ WESSELÉNYI ZSUZSÁNA MAGYARORSZÁGON
UTAZÁSA SZÁZ ÉVVEL EZEDELŐTT. (1786.)
(Vége.)

11. Maji. Pilisről ebédre Pestre, ez két s'atíó,
mert változtak a lovak. Itt a nevezetes dolgokat
nincs miért leírnem, mert az mindenek előtt
tudva vagyon, én pedig sok dolgaim mián most
nevezetes ritkaságokat meg nem néz-
hettem. Igaz, hogy Pilis felől menvén
ritka szép prospectusa vagyon Pest-
nek és Budának, gyönyörűség nézni.
Első ebédet ettük G. B. Barkónál,
estve otthon, másodikat is ott, har-
madikat otthon, negyediket B. Al-
vinczy generálisnál.

12., 13., 14. Maji. Gróf Gyulai
Sámuelné itten kapván, a grófnéval
vizitákra mentem gróf Majláthéhoz,
ki Sándor leány, csak magát kaptuk
otthon, a mostoha leányát, Gen. Rog-
lovtznét otthon nem kaptuk, ugyan-
csak láttam másutt, s midőn az vizí-
tát nekem visszaadta. Elmentünk
Gen. b. Örczynéhoz, kit odahaza kap-
tunk és ott kaptuk B. Wimpfennét,
özvegy Gen. Gastheimné leányát (ez
az az amazonköntöses, katonás asz-
szony). Gen. Gastheimnél ott kap-
tuk a Pap ur testvérét, Schaffhausen-
néét s a fennirt Gen. Roglovtznét.
Elmentünk G. Schmeideggnéhez, a ki
az Budán lakó gróf Nitzky leánya
(ennek vágattatott el az melyje), ezt
nem kaptuk odahaza, de a Nyerges-
Szt-Miklósi fogadóban találkoztam
vele, igen derék asszony. Elmentünk
Gen. B. Bojanovszkyéhoz, ki Pod-
maniczky leány, a Gen. Belezmayné
testvére (két férfitestvére is van Gen.
Belezmaynének); ezt otthon is kap-
tuk, s nekem is visszaadta a vizitát;
— Bárá Rádaiéhoz, otthon kaptam,
vissza is adta a vizitát. G. Majláth-
néen kívül mind visszaadták a vizitát.

Visszamenet eméretségem esett az
öreg Gróf Zichyével, ki Berényi
leány, kinek testvérinek unokája a
mi Csáky, s annak testvérei; ott
találtuk a mi Csáky, s annak testvérei
feleségestől, a ki Szunyog-leány, s
az öreg grófnéval lakó öreg B.
Sándornét, ezekkel sokat beszéltem; és ugyan-
itt láttam az öreg Zichyénél egy ifjú le-
ány, G. Csákyt, B. Sándort, Sándornét, a le-
ányt, a ki kért J. Ádám, ezek kártyáztak. Más-
nap ebédén lévén ennél az öreg Grófnénál, volt
sokan ebédén Consiliariusok, mik; de nem
tudom, kik voltak, hanem ebéd után jött oda
egy ifjú Nitzky, Böthy, Böthyne, Almásy, Al-
máyné, doctor Szombatlyval.
(Szabó legjobb Fleischmann, bey der Sonnen
auf dem Platz.)

BÁRÓ WESSELÉNYI ZSUZSÁNA, GRÓF BÁNYFI GYÖRGYNÉ.
Egy múlt századi festmény után.

jártunk. Pestnél s egész attól fogva igen sok ha-
jós malmok vannak a Dunán. Hajó igen sok jár
le és fel. Láttunk Nyerges-Szt-Miklóson innét
igen megrakodott hajókat, a F. Császárét, hogy
huzta 20 lé ellenibe a viznek Bécs felé; azután
mind menet, mind jövet Bécsből, sokat láttunk
ilyent. Furmányosokkal mentünk Pestről Bécsbe,
4 szekérért 150 Rfl. adván. Által jöttünk délután
Piszkén (ez svábok lakják), hol veres márvány
fábrica van, s Neszmélyben, hol híres, olyan
eper ízű bor terem; itt a lakosok mind ref. ma-

gyarok, kiknek templomjuk is van olyan, a ki
látszik, hogy valaha török templom volt; ezt
Gr. Zichy bírja, kinek udvarával szemben a hegybe
fold alá van építve egy nagy pince nagy vasas
ajtóval, a mellett több apró pinczék is vannak,
a Gróf Zichy. Által menvén még Almáson, hol
veres márvány fabrica van, hol a lakosok ma-
gyarok, s ref. és cath. templom van. Ez is az
Gróf Zichy, az özevgyé, a kinél voltam Budán;
nagy színjei, csúrei vannak itt a Gróf-
nak, s igen nagy granariuma. Innét
Almástól jöven, a Dunán túl láttam
a császár nagy granariumait, a hova
ott előtűnk is buzát vitték, az
urasságát hajóra téven. Pesttől fogva
mindenütt sok szép szállókat lát-
tunk.

Szönyön mentünk estére egy foga-
dóba, mely a komáromi repülő híd-
on innét van. Nem lévén messze a fogadó
a repülő híd, gyalog oda sétáltunk;
igen szép a repülő híd, gyönyörűsé-
gel néztük. Az utról Komáromon
innen nem volt csinált út, hanem
igen homokos rozst út egész Györg-
Pesttől fogva egész Komáromig töb-
bet a Duna szélén jöven, láttunk az
viz partjához hordott sok tűzi fákat
ölkbe rakva, melyeket hajókon Pestre
hordanak.

17. Maji. Komáromból ebédre
mentünk Győrrre. Ez szép kerített
város, a püspöki templom is igen
szép; eddig itt egyéb templom catho-
licumnál nem volt, most már az F.
császár engedelméből vagyon evan-
gelicum-reformátum templom, szép
pap háza, melyet vettek az tem-
plom-helyével együtt 9000 forint-
kon. A hely Komáromon innen Bécs
felé nagyobb laposságú, mint addig,
de nem oly szép; dímbek-dombok
vagnak, de az út egyenes, csak egy
hegyet mentünk Ötömenyén túl.

Sok helyeken mentünk által, de
nem tudtak megnevezni a kocsisok,
épen egy falut, Ginyi nevűt, mely
G. Eszterházy, magyar hely. Innét
mentünk által más helyeken is, de
estére Ötömenyre, ezt bírja Gróf Vi-
taz és Bárá Sándor, magyar ca-
tholikusok lakják. Ettől már csak
imitt-amott vagyon az út megcsi-

18. Maji. Ötömenyből mentünk Mosonra, de
itt nem láttunk meg, csak az sok gabonához
hajókat látván, leszállottunk s megjártunk néme-
lyiket a hajóknak, igen szép látni a hajókat be-
lül és a sok gabonát, kit azokon hoznak, ez nem
a Duna, csak valami szakadéka a Dunának, s
azon hozzák fel lovakon húzva a hajókat, itt ki-
kötnék, 3 vagy 4 hetet is ülnék itt, mindaddig

* A naplóban németül följegyzett beszédet itt magyar fordításban adink.

*** Szöveteket.

Lipót

* Talán Prinz v. Preussen.

lami szerencsétlen betegséget kaphat. Az egész családban csak két férfi személy van, Farkas és ő; a másikat van néhány fia; ő azonban minden gyermekét elvesztette, úgy, hogy a mi ágazatunk kihaltához közelít. F: És minden gyermekét elvesztette? En: Igen felség. F: Még sok van hátra azon időből, mennyire a kormányzók és kir. tábla ítélte? En: De felség ezt megváltoztatta bizonytalan időre és kegyes volt nekem Laxenburgban megígérni, hogy viseletéről tudakozdani fog és engem kívánságomban kegyesen megvigasztal. F: Eppen az — (félvén attól, hogy ismét azt mondja, a mit Laxenburgban, Stankerei felől, hirtelen ezt mondám): En: Felség, mi úgy tudjuk, hogy mióta Kufsteinban van, nagyon nyugodtan viseli magát. F: Igen, igen. En: Felség, mi újra kérjük alázatosan, kegyelmezen meg a szerencsétlen embernek. F: (Megfogván kezem.) Nyugtassa meg magát, tenni fogok valamit. (Erre benyújtván az instanciát, mat s azután a Wesselényiét, kérdi:) Kie ez? En: Ez a szerencsétlen felesége memorialja, ki személyesen jött volna magát Felség lábához vetni, de mivel felség megtiltotta, hogy városba mehessen, nem mert idejönni; ha felség kegyesen megengedi, személyesen megjelenik. F: Hol lakik? En: Jászágán és néha nálam. F: Hol van jelenleg? En: Most az én jó-

MNISZCZEW MARIANNA.

szágomon van, mivel közel van és hogyha Felség kegyeskedik megengedni, hogy személyesen megjelenjek, könnyebben bejöhök. F: Ki a tutora? En: Férjem. F: Igen jól van.

Erre meghajtá magát s kimenék, azután Szebenbe ismét elmentem, de nem javolván jó uraim, instantiával ő Fsgéhez nem mentem, hanem a hol lehetett, látattam magam, beszélt is ő Fsgé az én eleiben nyújtott kérésem iránt egy néhányval a mi Uraink közöl, kiknek ő Fsgé elé beszélni méltóztatott minden Laxenburgban és Kolozsvárt ő Fsgével tett beszélgetéseimet; megtudakozta a Gubernium és K. tábla a szegény öcsém iránt tett sentenciáját; azzal biztatnak Uraink, kik vele beszéltek, hogy néhány hónapok múlva megadja szabadulását. Oh hajtsa szt. Isten irgalmasságra szívét s adja az én keserves utazásomnak valószínű hasznát, az az hadd legyen megnyerése az által az én szegény testvérem kiszabadulásának!

Közi: P. Szathmáry Károly.

Mig a férj idegen föld börtönfalai közt daczolt a sorssal, addig Zsibón az elhagyott gyöngye nő férjét nyert a csapások által. Megmenteni Wesselényit, és a visszatérőnek úgy adni át mindent, a hogy az hagyott mindent: ez vala földadata. Heléna teljesíté azt. Maga vezette a terhes gazdaságot; olvasott, tanult, gyakorlati ismereteket szerzett, s a gaz-

ZOLKIEVSKY.

dálkodás még jobban ment, mint eddig és a világhírű ménesben sem történt semmi hanyatlás. A mellett ő is mindent elkövetett, hogy férjét megszabadítsa. Szeben, Bécsét egymásra járt, esdekelt, fizetett, s ártatlan ravaszágai által még férje ellenségeinek is rendre megnyerte barátságát.

A szerető nővér és a hű hitves fáradozásainak nem is maradt el a sikere. Végre fölynyitak a börtön zárai, s Wesselényi 1789. decz. 15-én szabadon bocsáttatott. Hitvese Bécsig sietett eleibe. Zsibóra érvén, először lovaihoz ment. «Philosoph», az öt évig érintetlenül tartott hű paripa, nyertéssel üdvözölte gazdáját, ki hátára pattanván, benyargalta vele a vidéket, s visszajöttével kedvencz lova nyakára borulva, mely illetődéssel kiáltott föl: «Philosoph, te sorsommal kibékeltél.»

Wesselényi mitsem változva tért vissza. Vadászott, vitakozott, lovagolt, szerette és keseríté nejét.

De nem sokára új pálya nyílt a tetterőnek, mely keblét dagasztá. Több évtizedes szünet után, 1791-ben Erdélyben is összehívták a hongyűlés. Wesselényi megjelent Kolozsvárt a diétán, s mindjárt az első napokban föltűnt. A tanácskozó-teremben ugyanis a baza atyjai gyanus szemmel nézték, hogy egy fiatal írnok, a később kancellárrá lett Nopcsa Elek, naplót visz és a beszédek lejegyzi, s már-már kiutasíták, midőn föállott Wesselényi, a még csak különbségeiről ismert férfi, és gyönyörű első szónoklatát megtartá a nyilvánosság mellett. Esméi győztek. Tapssal fogadták, mert ragyogó, bár néha túlhő előadási modora kivétel tön azon száraz törvény-

ZAMOYSKI.

tudói értekezések alól, melyek már lábra kezdének kapni. Peldája másokat is buzdított, s az 1791-iki országgyűlés fényesebb volt minden utódainál, egészen az 1834-ik évben tartottig.

Wesselényi — írja Kemény Zs. — a gyűléseken az udvari párt ostroma volt, s az ellenzéknek — vagy mint akkor nevezték — patriotáknak legkitűnőbb szónoka, legbátrabb előharczosa, ki a megrohanást mindig merte kockáztatni, az ostromban ki nem fáradt, a visszavonulást tudni sem akart. Dörgő hangja uralkodott a zajon. Arcának parancsoló és villámzó tekintete megdöbbszerte a bátrt is. Támadásai érvvel, gyors fordulatokkal, a fölolvadt szív nemes ömledéseivel és a rajongásig fokozott meggyőződés varázsával bírtak. Ingerlékeny kedélyénél fogva gyakran sodortatott a pathoszról az indulatos előadásig, s onnan a dühöngésig, melynek hatalmában már többé nem voltak a kifejezések, nem volt a kísérlet, nem az önérdék, de az eszmék logikai kapcsolata mindig. Főként sérelmi szónok volt, nem pedig organizáló államférfi. Ő az állambölcséséget többnyire az ó-világ történetének mintaképeiből vonta le. A görög és római nagy írók, a klasszikus kor hőseinek és országlárainak tettei gyakran valának beszédében

CHODKIEWICZ.

vagy kiindulási pontok, vagy a lelkesítő, a képzelődést hevitő szerek.

1791-től fogva 1809-ig minden országgyűlésen szerepet vitt. Talentuma által sokat hatott a tárgyak keresztülvitelére, indulatoskodásával pedig a tanácskozások megzavarására. Egyszer a ház elnöke, heves kifejezései miatt rendreutasítván, kufsteini fogságára czélt. Wesselényi fölpattant padjáról, kardjára csapott, s határozottan az elnöki szék felé sietett. A megdöbbszert tagok közül senki sem merte mérséklekre figyelmeztetni, az elnök menekülni akart, — de Wesselényi lelkiereje által győzedelmeskedett magán. Kezét az elnök vállára tevén, fojtott hangon mondá: «Engemet József császár szenvadni megtanított, de felni nem!»

Az első színészeket a megyékből sok fáradsággal és rábeszéléssel toborozta össze udvarába. Az erdélyi magyar színészet megalapítójának tekinthetni, s az első magyar színház — a kolozsvári — hazafiságának egyik állandó emléke.

1804-ben Közép-Szolnokmegye főispáni helytartója lett. Hivatalát csaknem katonai pontossággal s szigorúsággal vezette, a nélkül, hogy a fiatal korától táplált nézetei feladta volna. A különbség csak annyi lett, hogy a kormánytól nem állott oly élesen szemközt, mint azelőtt, s meggyét igazán jelesen adminisztrálta. Fizetését mindig a rabok huzták.

Wesselényi a magyar irodalomnak és színészetnek is lelkes előmozdítója volt. Gyakran érintkezésbe jött a két haza-

legtekintélyesebb íróival, s még nagyobb tiszteltben állott a tudomány, mint a politika faklyavívói előtt.

1809-ben az erdélyi országgyűlés a leopoldi kötelel értelmében jogot nyert a «nemzeti hadak tábornokának» választására. Wesselényi, kinél senki sem lett volna alkalmasabb rá, rendkívül megtiszteltnek érzé vala magát, ha a bázalt nemzeti tábornoknak jelöltetik ki. De Erdélyben a szellem mind szorjabbá vált, s 1809-ben kevés népszerűség volt Wesselényinek, kit 1791-ben égig emeltek. Gyógyíthatatlan hibája, szenvedélyesége is közre hatott erre.

Wesselényi megbukott és tört lélekkel lépett le a pályáról, melyet kevesen folytattak fényesebben. A zsibói magányba vonult s mindig komorabbá vált, fogságában kapott betegsége újra előállott s néhány hónap múlva, 1809. okt. 25-én kialudt élete.

Halálának híre megrázta a két országot. Berzsenyi gyönyörű ódával örökölte meg emlékét.

Heléna sok évvel élte túl férjét. Főgondja és öröme, tizenegy gyermeke közül életben maradt egyetlen fiának, a második Wesselényi Miklósnak nevelése volt. Hosszu özvegységének éveit Zsibón töltötte, honnan férje halála után soha ki nem ment. A biblia, könyvek és hírlapok valának társasága. 1830. deczem. 13-án hunyt el 77 éves korában. Férjével és fiával a zsibói sirböltben nyugszik.

ZSIBÓ.

E név hallatára egész raja az emlékeknek és eszméknek tolt az olvasó lelke elé.

Zsibó az óriások földje. Kacagányos ösök szellemé kísért itt felvontszemöldökkel és haragban égő szemekkel; a Rákóczi-hegy alatt kanyargó Szamos leereszkedett ködéből a nagy szabadságghos kurucainak vörös lobogói és köcsagos forgói villannak föl; a regeli szellő mintha a tárogatók busan reszkető harsogását hozná át a Karikahegy felől, mint az elvesztett csata lassanként távozó utóhangjait... Azután a győztes német vezér, Herbeville harczosainak «hurrah» kiáltása hallik... Hiában, Károlyi Sándor, kinék a németeket nyomon kellett volna seregével követni, megkészt a döntő csatából, annál inkább sietett később a szatmári békekötéssel... A zsibói csatával Erdélyt egy időre kiejtette kezéből a magyar szabadság ügye. (1705. november. 11.)

Másfél századdal később 1848-ban újra fölzündült itt a Szamos hármas völgyében a magyar szabadság riadója; de ezúttal a nagy hadvezetőt, Bemet, senkisé meggya cserben; fiatal honvédek lengő zászlókkal, diadallal vonultak be Kolozsvárra s nem sokára uraivá lettek Erdélynek.

De már 1849 ősz elején újból egy késlekedő vezér, Kazinczy táborozik Zsibón és újra fölhang-

hegyek szegélyezik; míg a nyugoti oldalon tarkás tölgy-erdős halmok változatos panorámája szegi be a láthatárt; éjszak felé a Szamosvölgy termékeny rónává terül, mely a czikói szorosban regényes, merész szorultatá vonul össze. Az egész táj fölött uralkodólag tekint el a kopasz Rákóczi-hegy orma, mely mint ha a név nagyságát akarná jelezni, óriási kagylóköveket görget alá: a geológiai tekintetben híres «Gryphea Eszterházy» (miért nem Rákóczyt?) melyek, — mindenik egy-egy óriási sascsőr — néha egész kilónyi súlyuk.

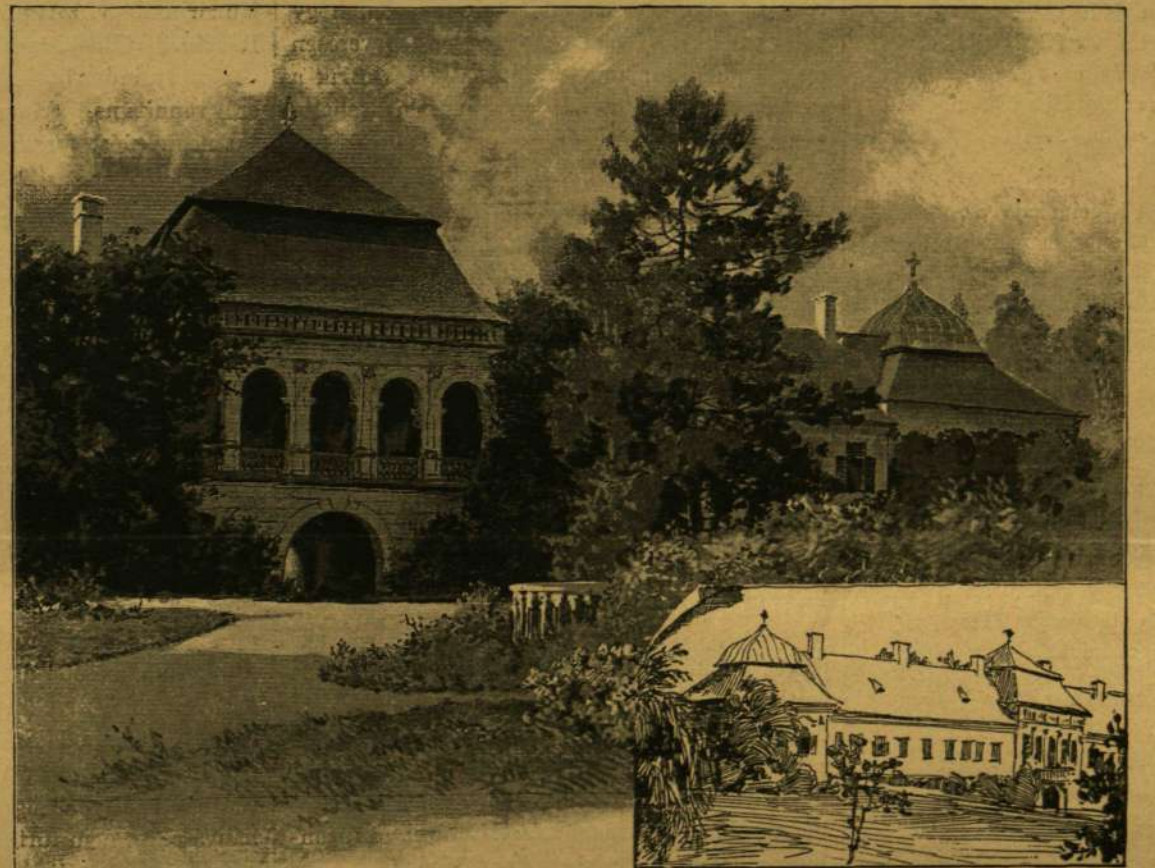
A Wesselényiek egy ága, mely családnak ösésze Gyeke és később Hadad, a mult század utolsó felében Zsibót választja székhelyül és az igénytelen község fölött uralgó erdős halmon terjedelmes és pompás kastélyt épít az akkor divatozott mansard fedelű francia stílusban, szöglein nagy négyszögű bástyákkal, gyönyörű kilátással a Szamos erdélyi völgyére.

E kastély lett ettől kezdve sasfészeke a két Wesselényi Miklósnak, az atyának és fiának, kik lángoló hazaszeretettel rendkívüli esztetiséget párosítottak, melynek hatását még lázongó vérek hatalma sem volt képes megsemmisíteni. Ők nagyok voltak; csak a korszak volt hozzájuk képes kicsiny, melyben határtalan tettvágyuk alig tudott kielégítést találni. Ebből származott, hogy az atya nagy tették hiányában, melyekre nem volt jó idő, kalandokban keres kárpótást: szíve választottját, Cserey Helénát erővel rabolja el a szebeni zárdából és ellenfelét, az inkább udvari, mint hazafias lelkületű gróf Hallert hajduiból és jobbágyaiból szervezett csapattal üzi ki a szomszéd Gorbórol. Egész zászlóalj katonát kellett mozgósítani a hatalmas főur elfogására, midőn azután Kufstein testé lélekölő börtönben szenved mint leláncolt Prometheus több évig. Visszatérve a magyar irodalomnak és színészetnek lesz hatalmas, bőkezű pártfogója. Gyermekeiben sem volt szerencséje; tíz fia, mint az

ID. BÁRÓ WESSELÉNYI MIKLÓS ÉS CSEREY HELÉNA.

Egykorú olajfestmények után.

A ZSIBÓI KASTÉLY.

Fényképek után rajz. Hány Gyula.

zik a panaszos magyar dal, midőn csatában részt sem vett seregével itt tételi le fegyvereit az oroszok előtt.

Már magok az események is bizonyítják Zsibó nagy hadászati fontosságát. Három völgy torkollik itt össze, melyek egyike Szatmárba, másika Erdély belsejébe, harmadika a Szilágyságba vezet.

Mag a természet is nagy szépséggel áldotta meg e helyet. A Szamos folyását merész alkotásu

oroszlánnak, egymásután hal el; csak a tizenegedik, Miklós, marad meg; igaz, hogy ez aztán valódi oroszlán is.

Báró Wesselényi Miklós, egyetlen örököse nagy szellem, óriási testi erő mellett. Melle mint két emberé együtt. Kezében, a mikor haragos, törve maradnak terneinek kilínesei; szeméi égnek és égetnek, mint a lobogó láng, és dörgő hangjára, ha szónokol, megrezzen a szívek hurja és a terem ablaka. Hét nyelvet beszélt, barátjával, a

német nevelésben részesült Széchenyivel nagy részt gyalog utazza be Európát; gazdaságát, kivált lötenyésztését európai híre emeli és a magyar alkotmányos jogoknak utazó apostolává válik, mi majdnem atyja sorsára juttatja. De lázongó vére még a budai rövid elzárást sem állja ki, és a nagy hazafi, ki legkivált a nemzeti-ség kérdésében profétai ihlettel bírt, a »Balitéletek« és »Szózat« írója, a nagy emberbarát, ki 1838-ban százak életét menté ki a pesti árvizből, ki minden falujában embermentő, kisdedovó intézeteket alapított, testi szemei világát elveszti, hogy annál többet lásson, mint szellemi látnok.

Még most is füleimben cseng a magyar Belizár hangjának oroszlanú dörgése, midőn az általa támogatott zilahi lyceumban mint főgondnok kérdéseket intéz hozzánk, vagy midőn a vak óriás szónoklatot tart a kolozsvári tanácsház erkélyéről 1848-ban, midőn balsorsa dacára, mely szemeitől megfosztá, azt igéri a neki tisztelő népnek, hogy egy pár ellenséget így is halálra fog szorítani erős karjaival! Ki is télt volna töle. Két derék fiút hagyott maga után: Miklóst, ki a közeli Görcsönben épített díszes kastélyt magának, és Bélát, ki Zsibón lakik, mindkettő szenvedélyes gazda.

De a hősök földje még a Wesselényiekkel sem merítette kierejét. Itt, Zsibóvalátellenben, Szurdokon lakott és irt a magyar regény irodalom első hőse és atyja, b. Jósika Miklós, és az ő láng-szel-leme is itt lebeg e nagy idők, nagy dolgokat ért regényes táj fölött.

P. Szathmáry Károly.

SZÜLŐHÁZAM...

Szülőházam kertjében járnak
Lelkem zarándok gondolatjai.
S megrezzenek, miként ha ott
Szólt volna valaki.
Ott járt anyám a kerti uton,
Testvéreim s a rokonok.
— Én nem tudom: úgy fáj a lelkem,
Mikor kertinkre gondolkok.

Szülőházam nagy udvarába
Elszáll gyakorta az emlékezet.
És felkutat minden zugot,
Beröpköd minden kis helyet.
Ott a buvó mind... ott folyt egykor
Gyermeink om játéka, ott...
— Én nem tudom: úgy fáj a lelkem,
Ha udvarunkra gondolkok.

Szülőházam szobáin által
Egy multat ver föl lépteim zaja...
Apám könyvtára állt itt,
Amott anyám kis asztala.
S szegény anyám beszélt apámról,
Ki már a sírban nyugodott...
— Én nem tudom: úgy fáj a lelkem,
Ha szobáinkra gondolkok.

Szülőházam utcája hosszában
Végig repült a könnyű fecske — s én...
Ott léptem ki az ifjú korb,
Az álmot is ott kergetém.
S ott vitték anyám koporsóját,
Örök búcsúját ott zokogott...
— Oh csak tudom: mért fáj a lelkem,
Mikor utcáinkra gondolkok.

Szülőházam helyére szárnnyal
A sors üldözte fáradt képzelem.
Idegen már a ház, a hely,
Az vagy, szülőföld, énekelem.
Nem várja senki haza jöttöm!
Nincs szív, a mely felém dobog...
— Oh hogyné fájna hát, ha olykor
Szülőföldemre gondolkok.

Dömötör PÁL.

RAJZOK LENGYELORSZÁG TÖRTÉNETÉBŐL.

IX.

A hősök kora.

Báthory István 1586 decz. 12-én hunyta be szeméit, ép mikor a nemesség össze volt gyűlve, hogy a megnyilándó országgyűlésre követeket küldjön. Az országgyűlés királyválasztó gyűlése volt tehát alakulandó, s erre az előkészítő moz-

galmat a Zborowszky-párt fellépése kezdte meg, melynek ármányai oly fontos politikai szerepet játszottak volt Valois Henrik és Báthory István uralkodása alatt.

Zborowszky Sámuel, a család feje, Lengyelországból még Henrik alatt száműzöttet Wapowsky meggyilkolása miatt. E gazdag és dőlyfős urnak ugyanis Tenczynski Jánossal támadt valami vitája, kit párbajra is hívott. Véletlenül azonban Wapowskyt, ki a feleket kibékítendő közbelépett, úgy sujtotta le Zborowszky kardja, hogy belehalt. Ezért íteltetett Zborowszky különös kegyelemből számkivetésre Magyarországra. Itt megismerkedvén Báthory Istvánnal, ő volt, ki Báthory lengyel királyságának útját legbuzgóbban egyengette, s mikor Báthory elfoglalta a lengyel trónt, szolgálatai fejében megengedhetőnek találta, hogy vele együtt hazájába törvény ellenére visszatérjen. Ámde Zamoyski, egy rendkívüli népszerűsége emelkedett lengyel főúr, ki iránt Zborowszky rég ellenséges indulatokat táplált, tekintve hogy a számkivetés még érvényben állott, elfogatta őt és Báthoryhoz fordult utasításért, hogy mikép bánjon el Zborowszkyval. Báthory szabad folyást engedett a törvénynek. Zborowszky bíróság elé állíttatva, fejvesztésre ítéltetett, s mivel halála előtt megvallotta, hogy családjával összeesküdött a király élete ellen, Zborowszky András és Kristóf is porbe fogták és elítélték. De míg András ellen az eljárás felfüggesztett, Kristóf be sem várva az ítéletet Morvaországba szökött.

Báthory halála megadta az alkalmat a Zborowszky és Zamoyski-párt hívei között lappangó feszültség kitörésére. Első volt Zborowszky, ki 10,000 fegyverrel a választás színhelyére vonult, míg Zamoyski kevesebb számú, de fegyverzetesebb sereggel jelent meg Powontkinál. Zborowszky égett a vágytól, hogy összeütközzék az ellentáborral, de a primás előrelátása elejét vette a nagyobb zavaroknak, elrendelvén, hogy nem szabad a választás színhelyén fegyveresen megjelenni. Mindamellett őt hétig tartottak a surlódások, mielőtt a választás kezdetét vehette volna.

A jelöltek voltak: Fedor Ivanovics orosz cár, Báthory Endre bibornok, István unokaöccse, Ferdinánd, Ernő, Mátyás és Miksa osztrák főherczegek és Wasa Zsigmond, a svéd király fia. Csakhamar kitűnt, hogy komoly mérkőzés csak Miksa és Zsigmond közt lehet.

Zborowszky Miksa pártján foglalt állást, míg Zamoyski Zsigmondot támogatta. A szavazás Zsigmond javára döntött, s Miksa menekülni volt kénytelen. De Zamoyski üldözöbe vette, s Byczynánál, Sziléziában csatára kényszerítvén, foglyul ejtette, s csak különös kegyképen engedte meg, hogy ne szállítsák Krakóba, hanem egy várban tartsák őrizet alatt.

A krónikák lapjain egy különös eset van följegyezve e körülményekkel kapcsolatban. Miksa egy napon azt álmodta, hogy Szobieszky Jakab egy drágakövekkel kirakott koronát vett fel a földről s azt homlokára övezte. Sajátságos, de midőn fogolylyá lőn, ugy esett, hogy épen ez a Szobieszky Jakab lett megbízva őrizetével. Azt azonban soha se tudta meg, hogy 95 évvel később egy más Szobieszky, a Jakab fia erősítette fejére Bécsben a halálát Leopoldnak megígott császári koronáját.

Közel egy évtartott Miksa fogsága, míg a Zborowszky-pártiakat Zamoyski azonnal szabadlára helyezte, a mit azzal fizettek vissza, hogy kísérletet tettek Miksa megszökötetésére. De a terv nem sikerült. Egyébiránt Miksával rangjához méltóan bántak, de ő büszkeségében vonakodott Zamoyskival egy asztalnál enni, mire a hős lengyel külön terítettett számára, de annak jeléül, hogy fogoly, asztalát egy arany

lánczsal fogatta körül. Végre egy év után V. Sixtus pápa és II. Rudolf császár közbenjárására kiszabadult Miksa is a fogságból.

Az új király, III. Zsigmond nem igen törődött azzal, hogy a lengyel viszonyokhoz alkalmazkodjék. E helyett jezsuitákkal vétette magát körül s Wolski alkhimistával bezárkózva, aranyosinálásra adta fejét. Még jobban elidegenítette magát a közvéleményt Ausztria iránt tanusított gyöngesége által, úgy hogy Zamoyski ismétlen keserű szemrehányásokat tőn neki. »Ne fedje felséged, — így végezte egyik beszédét a bátor lengyel, — hogy mi az állam tagjai, nem pedig Felséged tulajdonai vagyunk.« A király ilyenkor javulást ígért, de aztán újra visszaesett hibáiba.

Ez alatt a tatárok és a magyarok kísérleteket tettek betörni a lengyel határon, de Zamoyski János és Zolkiewski Szaniszló szembeszállottak az ellenséggel s azt 1594-ben előnyös békére kényszerítették. De a győzelem nem retentette vissza a kozákokat, kik Ausztria által izgatva már két év mulva ismét pártütést szítottak magok közt a lengyelek ellen. A rend helyreállításával itt is Zolkiewski bízott meg, ki őket hamar meghódolásra bírta s vezéreiket, Nalevajtót és Lobodát halállal büntette.

Alig esendeselek el a kozákok, Mihály oláh vajda kezdett nyugtalankodni, ki a lengyel trónra vágyódott, s megtagadta a Lengyelországnak teljesítendő adófizetést. Hogy a pártütőt megbüntesse, Zamoyski hamar sereget gyűjtött, még pedig mivel a megelőző országgyűlésen nem nyerhette meg erre a szükséges segélyösszeget — saját költségén, s Zolkiewskivel Filipkowcénál egyesülve, Mihály vajda seregét egyesült erővel sikerült megszállástaniok, 1590 szept. 30-án.

Mindezeknél komolyabb veszéllyel fenyegetett azonban a svéd hadjárat. Károly király, Lengyelország iránti feltékenységétől sarkalva, 1601 januáriusában sereget indított Livóniába, s Radziwill, Chodkiewicz és Dembinszky lengyel vezérek, minden hősiességük dacára, nem bírtak erőt venni a nagyszámú ellenségen. Csak Zamoyski megjelenése fordított a kockán, ki a nyomába kelve a hátráló svédeknek, bevette Wolmárt, fogolylyá tette Károly fiát, s minden ponton diadalmaskodott. A győztes lengyelek már Esthoniát is elérték, a mikor kimaradván zsoldjuk, lázongni kezdettek. III. Zsigmond pénz és élelem helyett csak üres ígéreket küldött, úgy hogy Zamoyskinak ismét sajátjából kellett fedeznie a csapatok szükségét, de egyszersmind megsokalva a király bűnös szűkkéblűségét, lemondott a hadsereg fővezényletéről Chodkiewicz javára s maga zamosci birtokaira vonult pihen, melyre kora és gyöngékedése különben is rákényszerítették, 1602 decemberben.

Ezentul már csak a politikai téren működött még a derék hazafi rövid ideig s azok közé tartozott, kik az 1605-diki varsói országgyűlésen a legerélyesebb szavakban adtak kifejezést a svéd eredetű Zsigmond királynak Lengyelország érdekei iránt tanusított közönye feletti megrovásaiknak. Mikor Zsigmond a felhangzó szemrehányásokra, nem türtőztethetve haragját, felkelt a trónról s kezét kardja markolatára csapta, mindenfelől zúgolódás támadt, s a senatorok elhagyták helyeiket. Zamoyski intett kezével, mire mély csend állott be, melynek közepette ezeket mondá: »Felség! Ne nyuljon kardjához, nehogy az utókor Cajus Caesarnak nevezze, s minket Brutusnak. Mi megválasztjuk királyainkat, de eltiporjuk a zsarnokokat. Uralkodjék, de ne kormányozzon!«

Ezek voltak Zamoyski utolsó szavai, utánok visszatért Zamoscba, s pár héttel rá (1605 június 3.) bevégezte földi pályáját egyike a legtisztább jellemeknek.

Zamoyski hadvezéri öröksége Chodkiewiczre szállt át, a minek nem sok idő mulva alkalma is nyílt fényes próbáját mutatni ki, mert IX. Károly 17000-nyi hadsereggel újra Lengyelország ellen indult, megtudva, hogy Chodkiewicznek már csak 3400 ember áll rendelkezésére. Chodkiewicz csapatai előtt csüggedten szolt a svédek szám-beli fölényéről, mire egy fegyvertársa közbevágott: »Majd akkor számíttuk meg, hányan vannak, ha legyőztük.« Kirchholm mellett, a Dzwinnál négy órai ütközet felett ki, mely alkalommal Chodkiewicz mindenütt személyesen jelen volt. Egy svéd dragonos halálos csapással közeledett feléje, de helyette hadsegédét sujtotta le, mire Chodkiewicz rátámad s egy kardcsapással leszelte fejét. Végre győz a lengyel vitézség, kilencez ezer svéd marad halva a csatateren, s maga IX. Károly is csak lova gyorsaságának köszönheti menekülését.

Mig ezek Lengyelországban történtek, az orosz ügyekben is oly fordulatok állottak be, melyek Zsigmond királyt beavatkozásra bírták. Iván, a Rettenetes, 1584-ben halt meg, s két fia maradt, Fedor és Demetrius. Fedor, a főlovászmester, Gudunov Boris befolyás alatt állott, a ki 1594-ben Uglierben megölette Demetrius czarevicsét, s 1598-ban Fedor czárt is foglyul ejtve, Moszkvát birtokába kerítette, s magát czárnak kiáltotta ki. Boris cár a svédek és lengyelek közt folyt viszályban a svédek pártjára állt, a miért Zsigmond boszut esküdött ellene. Erre hamar meg is érkezett az alkalom, mert hogy, hogy nem, 1603-ban egyszer csak feltűnt egy kalandor, ki magát Demetrius czarevicsnek adta ki, azt állítva, hogy helyette más ötlet meg Uglicsban. Az ál Demetriusnak sikerült megnyerni a befolyásos Mniszech György pártfogását, s engedmények kiltatásba helyezéseével maga részére hódítani a jezsuitákat is. Maga Zsigmond lengyel király kéz alatt támogatta a trónkövetelő terveit.

Gudunov Boris cár megrettent s nem habozott Demetriust csalónak kiáltani ki, s ellene küldötte Gudunov Iván fivérét és Suiszkoit. De Demetrius, ki ezalatt Mniszech Györgynek ünnepélyes ígéretet tett, hogy mihielyt a trónra jut, leányát, Mariannát, nőül fogja venni, Mniszech segélyével szintén sereget tudott toborzani, s győztesen nyomult Kijevig. Még mielőtt a háború eldőlt volna, közbejött Boris cár Moszkvában bekövetkezett hirtelen halála, s Demetrius győztesen vonul be székárosába, megkoronáztatja magát, s összekel Mniszech Mariannával.

Tizenhete napig tartó ünnepély követte az esküvőt, de Demetrius dicsősége is csak addig tartott, mert Suiszkoit összeesküvése ellene, társai-val együtt megrohanta és legyilkolta, Mariannát a tróntól megfosztotta s magát kiáltotta ki czárnak. Hogy pedig egy újabb misztifikációnak elejét vegye, a legyilkolt Demetrius holttestét közszemlére tette ki. De hiába volt minden elővigyázat: a Demetriusok kiirthatlan fájából ismét egy új állott elő 1607-ben, a ki teljesen hasonlított az elsőhöz s azt erősítette, hogy égi kegyelem útján menekült meg a haláltól. Maga Mniszech Marianna, csak hogy a czári koronát visszanyerje, elvállalta őt férjének, s Lengyelország már csak azért is hogy megboszulja az első Demetrius halálát, támogatta a trónra való ígé-nyeit.

Igy állván a dolgok, a háború kikerülhetetlenné lett Zsigmond és az új cár közt, melyben Suiszkoit ügyét a svédek is támogatták. A svédek és oroszok együtt 40,000 embert tettek, míg a litván-lengyel hadsereg csak 8 ezerre ment. De Zolkiewski gyors menetben éri el az ellenséget Klusinánál és egyiket aratja felettük a lengyel történet legszebb győzelmeinek. A megrémült oroszok siettek letenni Suiszkoit a trónról s Zol-

kiewszki Moszkva alatt elérkezettnek látta az időt, hogy az ál-Demetriussal is megszakiassa az összeköttetést, s Ulászlónak ajánlja fel a czári koronát.

De a koronához kötött feltételekben benne volt, hogy a cár a görög hitre tartozik térni, s ebben a jezsuiták reményeik megsemmisülését látták. Másfelől Zsigmond a maga számára is szerette volna a czári trónt, s végül az udvarnál is feltékenység támadt Zolkiewski sikerei iránt. Mindezek késleltették a megoldást. Pedig Suiszkoit Zolkiewszki fogva tartotta, s nem sokkal később Demetriust is megölték katonái, míg Marianna börtönben senyvedt. Itt lett volna a legfőbb idő a cselekvésre, a legkedvezőbb alkalom a két korona és a két rokon szláv törzs egyesítésére, mely megvalósítható volna a civilizáció egész folyását. De Zsigmond habozott, Zolkiewszki fájdalommal szívében hagyta el Moszkvát, s mire Zsigmond összeszedhette volna magát, már késő volt, az oroszok Romanov Mihályt, a jelenleg uralkodó dinasztia őst emelték a trónra, a kinek első ténye mindjárt az volt, hogy Mniszech Mariannát és fiát a Volgába fojtatta.

Ekkép emésztette fel a tehetetlen politika, a pártos belvillongás, Lengyelország minden erejét s idezte elő gyászos hanyatlását, ép abban az időben, midőn fegyverei dicsőséggel küzdöttek mindenütt a külső ellenség ellen s biztos alapot nyújthattak volna állami emelkedésének. Nem sokára a két hős vezér, Zolkiewski és Chodkiewicz is kidőlt az élek sorából. Bethlen Gábor a törököt Lengyelország ellen készítette, ezek elűzték Graczián moldvai vajdát, ki Lengyelország barátja volt. Zolkiewski segélyre sietett, de ép a halálán vajda árulása következtében meglepetve a törököktől, hátrálni volt kénytelen, s midőn valaki ajánlta, hogy békét kérjenek, elszántan felelt: »Isten bízta rám a lengyelek sorsát, csak neki tartozom számadással. Meghalunk, de nem adjuk meg magunkat!« S kezébe ragadva kardját, az ellenség sorai közé rontott, sokat levágott közülök, mig végre elesett karddal kezében, 1620. okt. 7-én, 73 éves korában.

Dicsőségének méltó osztályosa, Chodkiewicz csak egy évvel élte túl. 1621. augusztusában Chocimnál még rettenthetlenül harezol karddal kezében, 63 éve dacára, Ozmán szultán ellen. De testét már megtörték a harez viszontagságai s érezve közeledni végét, sátorába vitte magát, hol utolsó szavaival is kitartásra buzdítva seregét, szept. 21-én kiadta lelkét. Lengyelország két legnagyobb hőst majdnem egyszerre vesztette el, s nem maradt helyettök csak egy gyöngye király, kinek a végzet, Lengyelország nagy kárára, 44 évi uralkodást engedett.

ADATOK AZ 1849-IKI OROSZ BEAVATKOZÁS TÖRTÉNETÉREZ.

Frolov orosz katonai író művéből.

VI.

Paniutine altábornagy vezénylete alatt 15—18 ezer emberből álló különítmény lőn Morvaországba küldve, hol az Hradisch alatt táborbaszállt. Ezen különítményt még a végleges megállapodások létre jötté előtt kellett mozgósítani, mivel az osztrák fővezénylet attól tartott, hogy a lázadók a birodalom fővárosát elfoglalják, mikor aztán csakugyan el lehetett volna mondani: »Roma delijerante, Saguntum perit.«

En azt hiszem, hogy a nagy-sarlói ütközet után, mely Wohlgemuth tábornok tökéletes megveretésevel végződött, Paniutine hadosztálya nem lett volna képes a győzelmes lázadó sereget Bécs felé irányult előrenyomulásában feltartani, de már azért sem, mivel a különítményben egyetlen egy lovas katona sem volt, holott a magyarok nem csak számos, hanem harczerzett, bátor lovassággal rendelkeztek, mely minden támadást megfúszott volna.

Ha most azt kérdi valaki, hogyan lehetett,

hogy egy oly erős különítmény lovasság nélkül küldetett az ellenség feltartóztatására, azt vagyunk kénytelenek válaszolni, hogy ez az osztrák kormány kívánságára történt, mely Paniutine-nek nyakra-főre való menekülését a brünn-bécsi vasút felhasználásával kérte, s így forgalmi eszközök hiányában, a lovasság szállítása a különítmény továbbítását nagyon megnehezítette volna. Midőn a nagy-sarlói vésznap híre Varsóba érkezett, Miklós czár Szent-Pétervártól időzött, s az egyidejűleg kért sürgős segély megadását Paskievits herczegsaját felelőssége utólagos jóváhagyás reményében elhatározván, alig maradt idő a körülmények tüzetes megfontolására.

Az osztrák fővezénylet leginkább gyalogságot és tüzéséget kívánt, mivel lovassággal állítólag maga is rendelkezett, sőt minden sürgőt rimánkodás dacára, mely naponként érkező sürgőnyeiből kivethető volt, azt sejtették, hogy ott nem annyira anyagi, mint inkább morális segítségre van szükség, ezt pedig csakis az orosz beavatkozás kézzel fogható jelenségében akarták bemutatni.

Bécsben nagyon jól tudták, hogy a beavatkozás valósitása a legújabb időben nem tartozott Miklós czárnak kedvezés eszméi közé, sőt sok jel arra mutatott, miszerint a császár szívesen visszalépne, ha ezt becsülettel megtehette. Sietni kellett tehát az első lépés végrehajtásával, mely aztán a visszavonulást ugyszólván lehetetlenné tenné. Soha kedvezőbb alkalom erre nem nyílt, mint Nagy-Sarló után, és ha véletlenül a lázadók eredetileg szem előtt tartott terveiket keresztül is vihették volna, első sorban egy orosz hadoszlop szétveretése az osztrák sértett hiuságra végre valósigos balzsam gyanánt szolgált.

A mint utóbb megtudtuk, a magyar hadak nem azért fordultak, illetőleg álltak meg Nagy-Sarló után, mintha Paniutine megjelenése Hradischban szeget ütött volna fejükbe, hanem azon fontos okból, mivel nem voltak elegendő lőszer-ekkel, nevezetesen pedig tüzéségi tartalék-szer-ekkel ellátva. Már pedig e nélkül vaktában ily nagyszerű vállalatba kapni roppant könnyelműségre mutatott volna, mi nem tartozott a magyar vezérek hibái közé.

Sem Bécsben, sem Pozsonyban, hasznavehető hadiszerekre már csak azért sem akadtak volna a magyarok, mivel maguk az osztrákok sem igen bővelkedtek ilyenekben, de azonkívül elég idejük maradt mindazt láb alul elteni, mit az ellenség felhasználhatott volna! Ismétlünk, hogy Paniutine megjelenése senkinek sem imponált, senkit sem hozott zavarba, és legfeljebb arra szolgált, hogy a lehangolt osztrák kedélyeket helyrehozza.

Miként fogadták csapatainkat Morvaországban: mindenki tudja; e helyütt csak annyit akarok megjegyezni, hogy az ott előfordult botrányok szomorú világot vetettek a legközelebbi jövő eseményeire.

Paniutine tett ngyan több ízben tüzetes jelentéseket Varsóba, de az osztrák részrehajló udvarczokok elhittették a czárral, hogy a tábornok tulérékenysége sokkal feketébbeknek látja a dolgokat, mint a milyenek valóságban, mire aztán erőlyes utasításoknál egyéb válasz nem adatott.

Meglehet, sőt nagyon valószínű, hogy azon esetre, ha az orosz különítmény még sokáig Hradischban marad, a dolgok ott a helyszínen nagyon elmergesednek, és csapataink haza felé vették volna utjokat. Így azonban nemcsak a bekövetkezett az akció komolysága, mely minden további rekriminációknak egyszer minden-korra véget vetett.

Miként viselték magukat az oroszok első fel-lépésük alkalmával, arról e helyen ítéletet mon-dani nem akarok. Tény az, hogy becsületesen helyt álltak még akkor is, midőn egészen ma-gukra hagyták, a tulerő elől becsülettel visszavonulhattak volna.

Paniutine volt az első, ki megbízható és ki-merítő felvilágosítást adhatott a lázadók had-eréről, hadakozási módjáról és egyéb dolgokról, melyek eddigelé előttünk bizonyos mértékig ismeretlenek voltak. Nem hiányoztak ugyan az utóbbi időkben Varsóban tekintélyes szemtanuk, de ezek nagyobb részt elfogultan fogták fel a helyzetet, előadásai bizonyos fokig a tulzás jel-legével bírtak, és vagy nagyon fekete, vagy pe-dig kirívó piros színben látták a dolgokat. Paniu-tine egyszerűen azt konstátálta, hogy rendes, fegyverezett, bátor hadsereggel áll szemben, mely öntudatos célt tart szem előtt, nem fukar-

PÉCS KELETI VIDÉKÉRŐL VALÓ LEÁNY.

kodik a vérrel, s az utolsó emberig vitézül helyét állja. Szövetségeseink rosszul vezényeltetnek, és semmiféle állandósággal sem bírva, könnyen legyőzhetők. Ez részben nem volt titok előttünk, csak hogy oly sokféle ellentmondást hallottunk ez irányban, hogy utóbb már még a leghitelesebb híreknek sem akadt hívőjük.

Varsóban két pártra szakadtak a felsőbb katonai körök, nem ugyan nyíltan, hanem maguk közt, a mennyiben az egyik fél abban a nézetben volt, hogy a fegyveres beavatkozás elkésztett, míg mások azt vitatták, hogy Oroszország katonai becsülete a hátrálást még akkor sem engedi meg, ha a sereg fele oda veszne.

Mindkét nézet túlzáson alapult, habár az első felfogás magában véve nem tartozott épen a hibák közé. Igaz ugyan, hogy Anglia látszólag egészen beszüntette diplomáciai működését, a mennyiben nem feszegette többé a beavatkozás különféle fázisait, hanem egyszerűen és hallgatag a cselekmény szabadságát tartotta fenn magának, vagyis más szavakkal, senkinek sem

tartozott számot adni, ha hajóhada Kronstadt és Odessa előtt megjelenve, rakétáinak halomra lövöldözi és készületlen hajóinkat légbe röpíti.

De erre nézve hiányoztak Anglia részéről az előnyös premissák, még akkor nem illett számításába a Fekete-tenger semlegesége. Ámde jól tudtuk, hogy eme visszavonulás elébb-utóbb véres számlát fog részünkre képezni, csak arról volt szó: mikor? — E tekintetben csakugyan elkésztettek kellett a beavatkozást tekinteni, mert mielőtt Ausztria olaszországi bajait némileg kiheverte, kétségtelen volt, hogy a magyar fegyveres lázadásán kisebb-nagyobb áldozatok árán erőt vesz, s így reánk csakugyan nem szorul.

Oroszország katonai becsülete megkívánta, hogy a csirájában el nem fojtott s most már lábra kapott győzelmes lázadástól vissza ne rettenjen, mely ellen a szomszéd birodalom fejedelme tőlünk segélyt kért. Ez ellen sem lehetett kifogás, s így végre mindkét fél rájött, hogy legjobb lesz a tények folyamában megnyugodni.

(Vége következik.)

EGYVELEG.

I. Vilmos német császár tudvalevőleg 1849-ben, még mint Vilmos porosz herceg a délnémet forradalom leküzdésére kiküldött seregek főparancsnokságát vitte. A hadi táborban egy jóslónő felkérte a herceget, hogy intézzen hozzá kérdéseket jövődéli sorsát illetőleg, mire a herceg ezt kérde: „Mikor teszem fejmem a német birodalom koronáját?” A jósló nő azt felelte: „Add a mostani év számhoz, 1849, e szám egyes számjegyeit: 1+8+4+9 és nyered a választ: 1871.”

A herceg kérdé továbbá: „Mikor fogok meghalni?” — Válasz: Cselekedj ezen számmal: 1871 hasonlókép, 1+8+7+1: életed véget ér 1888-ban. — És add ehhez: 1888, az egyes számokat 1+8+8+8 és nyered az évet 1913, a melyben utódod 25 évi fordulóját ünnepli trónraléptének.

* Siketnéma és vak leányról ír a „Revue scientifique” hosszúságú tanulmányt. Keller Ilona — így hívják a leányt — már 19 hónapos korában siketült és vakult meg; jelenleg 8 éves. Tapogatás által érintkezik mindenki, a családtagokat úgy különbözteti meg, hogy arcukat megfogja, de az idegent már szagától megérzi. Különben vidám s élénk természetű. Tapintás által megtanították a betűkre is s oly fogékony volt a tanulásra, hogy két hónap alatt már 300 szót megtanult a siketnémák új-rendszere szerint, s most már érzetükkel ír s olvas. A számításban meglehetősen ügyessége van. A színeket azonban lehetetlen volt neki megmagyarázni. Bridgeman Laura híres vak és siketnéma nem volt képes annyira vinni s Keller Ilona esete nemcsak a mai neveléstudo-

BARANYA-HEGYALJAI MENYECSE.

mány fejlettségének egyik fényes bizonyíték, de egyúttal lélektani ag is nagyon érdekes eset.

Különös kérvény az olasz királyhoz. Umberto királyhoz néhány nap előtt kérvény érkezett, melynek írója egy, néhány hónap előtt halálra ítélt gyilkos. A gyilkos arra kéri a királyt, engedje őt főakasztani s ne kegyelmezzon meg neki, a pénzt pedig, melybe a börtönben kerülne, adassa át vagyontalan családjának. „Fiatal ember vagyok” — írja a gyilkos — „élhetnék még legalább egy fél századot; az összeggel, melybe fölszédnek az én haszontalan létem kerülne, családomon segítve volna.”

* Értékes gyémánt. India Madras kormányzóságában, Wadjra Kararban, nemrég egy nagy gyémántot találtak, mely nyers áll potában 67 karátot nyomott s most megcsiszolva is 24 1/2 karát s u. a. Értékét 12—15,000 font sterlingre becsülik. A gyönyörű gyémánt, melynek „Gor-do-now” nevet adtak, jelenleg Londonban van.

Falevél alakú zsebkendők. Párisból írják, hogy ott a női zsebkendőket legújabbán falevél-formára készítik, s ily módon rendkívüli változatosságot hoznak készítésbe. Mondják, hogy az új ötlet, Izabella exkirálynétől származik.

BARANYAMEGYEI NAGYVÁTI MENYECSE ÉS ÖREGASSZONY.

SZT.-DIENESI NŐK VISELETE.

VADNAY LAJOS.

1805—1888.

Vannak még közéletünknek olyan bajnokai, kik zaj és feltűnés nélkül szolgálnak a közzónak, küzdenek, munkálkodnak, s a közben gyűjtik az érdemet, a nélkül, hogy erről tudni akarnának valamit s a nélkül, hogy azt bearatni sietnének.

Ezek az úgynevezett puritán öregek azok a régi jó időből ránk származott emberek, a kiknek jelleme, modora, gondolkodása, mely klasszikus műveltség és nagyban elűt a mai korától s kikre az az általános szólás-mondás, hogy „kihálnak, számuk napról-napra fogy.”

Ezek közé a nemes értelemben vett régi jó táblabírák közé tartozott, azoknak volt egyik legigazabb alakja Vadnay Lajos legfőbb ítélőszéki nyugalmazott bíró, kit Budapesten e hó 11-én, életének 84-ik évében szolgált ki közülünk a halál.

A család, melyhez tartozott, borsodmegyei köznemesi nemzetség, de ő maga Fejérmegyében, Csurgón született, hol atyja, Károly a vagyonban és szellemben egyaránt dús gazdag magyar főúr, Festetics György grófnak volt jogi és jószágigazgatója s teljhatalmazottja. A gróf által alapított keszthelyi „Georgikon” szervezésében és felállításában buzgó támogatója és tanácsadója volt a nemzetmentő eszméktől lelkesült, áldozatkész, hazafias főúr, képzett, nagy látókörű magyar gazda, kinek oldalán Zalamegyének számos derék fia képezte ki magát jogi és gazdasági ismeretekben a haza hasznos polgárának.

Lajos levén az egyetlen fia, azt a leg gondosabb nevelésben részesíté s ez már mint gimnázialis tanuló kitűnt pályatársai között a Keszthelyen akkor a magyar költők tiszteletére rendezett „Helikoni ünnepélyeken”, mely alkalommal a tanuló ifjak ugyan csak költők s nagy számu vendégek jelenlétében egy-egy fát is lelkes szónoklatok közt szoktak volt leültetni a keszthelyi parkban.

Ezen ünnepélyeken a lelkes gróf meghívására meg szoktak volt jelenni Berzsenyi, Kisfaludy Sándor, Horváth Ádám, Dukai Takács Judit és más jelesek, kiket — mint az a „Tudományos Gyűjtemény”-ben föl van jegyezve, több ízben az akkor serdülő Vadnay Lajos üdvözölt órákban, így gyuladván meg lelkeben az irodalom tiszteletese az anyanyelv kiművelésére irányuló ösztön.

Később Szombathelyen és Pozsonyban tanult, de alig fejezte be tanulmányait, midőn atyja elhunyt s édes anyját már előbb elvesztvén, korán jutott arra a mindenkre szomorú önállóságra, melyben a gyenge jellem többnyire elzüllik és elvesz, hanem a komoly, erős jellem annál hamarabb kifejlik. Ő az utóbbiak közé tartozott s már korán megnyervén a szilárd alapot, biztosan haladhatott azon tovább az élet küzdelmei között.

Pesten lett jurista s befejezven jogi tanulmányait, mint diétai ifjú, gróf Vay Ábrahám patvaristája került Pozsonyba, itt, mint ott vasszorgalommal folytatván jogi tanulmányait. Jelen volt azon a kerületi ülésen, melyen gróf Szechenyi István följárólotta egy évi egész jövedelmét a megalkotandó magyar tudományos akadémia alapjára, s ő volt egyike azoknak, a kiknek Döbrentey Gábor először mondta tolla alá az akadémia alapszabályait.

Eltelve a reformszmek friss áramlatával, kezében ügyvédi oklevéllel, került haza a család származási helyére, Borsodba, hol megnősült s néhány év multán már nem csak Miskolc egyik legtiszteltőbb fiatal ügyvéde lett, hanem utóbb

Borsodmegye szabadelvű pártjának is egyik tekintélyes tagja. Alapos képzettséggel valódi szónoki képességet párosított s mindenben a meggyőződés és erkölcsi elvek komoly embere volt, hűség, önzés és szereplési vágy nélkül.

Még fiatal volt, midőn már a megyei törvényszéken elnököl s az első főúri családok kérétek föl jogi tanácsosul. Benső barátság csatolta a megye akkoriban kiemelkedő kiváló férfaihoz: Szemere Bertalanhoz, kinek irodalmi dolgozataihoz is segítségül járult. Így az akadémiai jutalmat nyert „Halálbüntetés”-ről szóló jeles pályaműhöz is ő szedte össze a régi magyar törvénytárból felhasználható anyagot. Szontagh Gusztáv kitűnő bölcsestnek pedig, ki néhány éven át Miskolcon lakott, a műszavak magyaráztában volt segítségére, mit a „Propyleumok a magyar philosophiához” című könyv előszava melegen ismer el.

Általában a magyar nyelvnek, mint akkor nevezték, „pallérozása” volt az ő kedvtelése s irodalmi nyelvünk nem egy jó magyar szót köszönhet az ő szellemének. A „magyaros szörend-

VADNAY LAJOS.

büntesse a törvény s ne a nép bosszúja. Később abból a grófból jó magyar ember lett. A mozgalmak idején Miskolcra is volt egy kis hajlam a zsidó-hajszára, mit ismét Vadnay Lajos hiusita meg már a csirájában, elmondva, hogy a szabadságot, melyet kivívtunk, nem szabad bemoskolunk embertársaink üldözésével. A szabadságharc alatt a megyei honvédelmi bizottság buzgó jegyzője volt s mikor aztán a fegyverlerakás szomorú ideje bekövetkezett, a hatalom akkori emberei elzárták minden működéstől, s a tudományok művelésében és a gyümölcsözettel való foglalkozásban keresett vigasztalást.

Midőn a Bach-korszak évtizede elmúlt s a legelső országgyűlést összehívták: Miskolc északi kerülete ép úgy egyhangulag választá meg országgyűlési képviselőnek, mint a déli kerület az ősz Palóczy Lászlót. S egyhangulag választák meg a koronázó országgyűlésre is. A Deák-párt hive volt s buzgón működött az akkor legfontosabb bizottságokban s néhány magas beszédet is mondott. Az 1869-diki választáskor néhány szónyi kisebbségben maradván a balközép jelöltjével, Kun Jánossal szemben: Horváth Boldizsár miniszter akkor a legfőbb ítélőszék rendes bírájának nevezte ki. Azóta állandóan a fővárosban lakott, s több mint egy évtizeden át a fenytőszéki tanács egyik legbuzgóbb, leglelkiesmeretesebb bírája volt. Vajkay Károly, a királyi tábla elnöke következőleg jelmezt őt halála alkalmából írt soraiában: „Egyike volt azoknak, a kiket Isten a bíró nehéz hivatásának teljesítésére jó kedvében teremtett. Szélid emberbarát, kinek szívében visszhangra kelt a mások fájdalma; tisztá jőzan és a legbonyolultabb kérdések elemzésére; nemes jó akarat, mely szükséges, hogy a rideg jog az azt kezelők kezében, ne fájuljon a társadalom ostará, hanem csupán riedelmezze a jogrendet.”

1875-ben nagy szomorúság érte: elvesztette szeretett nejét, kivel a legnagyobb boldogságban példányszerű házasságban élt. Éreje fogytán nyugalmaba kellett lépnie, s betegeskedve csupán az olvasás élvezete maradt még egy ideig számára. Később már az sem. Éveken át nem hagyhatta el szobáját.

Két gyermeke maradt. Ezek egyike Vadnay Károly jeles író, a „Fővárosi Lapok” szerkesztője s ugyanazon kerületnek országgyűlési képviselője, mely az atyát tisztelte volt meg bizalmával.

Temetése nagy részvét mellett ment végbe. Rokonai, barátai, tisztelői nagy számmal jelentek meg azon s elhalmozták koporsóját koszorúkkal, a kegyeletes megemlékezés e jeleivel.

PÉCS FELÉ.

Földi Paradisom. Így nevezte Szulejman császár. Már pedig a mit ő kimondott, úgy mondta ki, hogy annak igaznak kell lenni őt világrészben, és őt századon keresztül.

Es e paradicsomba nem is nehéz bejutni. Csak nyolc óra hosszáig kell az embernek izadni abban a kráterben, melyet coupénak neveznek. Mikor Dombóvárnál kiszállunk belőle, halálval üdvözöljük a Zenithen függő kánikuláris napnak teljes erőből ránk áradó sugarait. Ó drága hűvös sugarak! Ugancsak be kell takaroznunk, hogy náthát ne kapjunk tőletek.

Egy órai etetés után fogatunk és megyünk tovább. Alig haladunk néhány kódobánnyira, ambrózia-páris szellő érinti arcunkat, vaslovunk vidáman nyertett; még ez az érzéketlen bestia is megszédül egy pillanatra, s megérzi mikor Baranyába lép. Itt vagyunk, e földi paradicsom külső ligeteiben.

Az országot is együtt fut velünk Sásdig. Ott észreveszi, hogy nem állja ki velünk a versenyt,

ról” irt értekezését pályadíj is kitünteté és kiadásra méltatá az akadémia. Deák Ferencz, kinek bizalmasabb emberei közé tartozott, sokszor unszoló a jogi terminológia magyar szókincsének gyarapítására s a többi közt az immunitásra általa alkotott magyar „mentelem”, valamint az irodalomban a német Schwungra a „lendület” szó ma is általánosan használatos.

Borsodban a negyvenes években a megyegyűlési szónokok egyik legjelesebbike volt. Nagy tekintélyre emelkedett s a miskolci nép nem hívta másként mint „Lajos úr”-nak. A közbeszülésben nagy része volt önzetlen jellemének, mert szívesen szolgált tanácsal, segítséggel minden jó embernek s nem fogadott el érte semmit. Így aztán volt is hatása szavának.

Az 1848-diki mozgalmak elején egy a megye felső részén lakó, idegen származású gróffal, ki gunyból az egyik kutyáját Kossuthnak, a másikat Szemerének nevezte el, a felzúduló nép rögtön ítélve akart elbánni s pórus is jár, ha Vadnay Lajos nem szólal föl, hogy a szabadság nem arra való, hogy visszaéljünk vele; a ki vétkezett,

ravaszul félre csap balkézre, a hegyeknek szalad, s onnét integet fehér karjával. Utánam, ha van lelketek! Majd meglássuk, ki lesz előbb oda haza.

De mi nem merjük ezt a nyaktörést. Megyünk tovább az erdős ligetek között. Majd a patakos Okorvölgy tájra ki élénk ígérő titkait. Száz erdő, száz apró falu, melyeknek szokatlan nevei (Szent-Domján, Barátúr, Szent Katalin, Kerseliget, Örfü; a temérdek fa, Hetesfa, Megyefa, Mánfa, Budafa, aztán a Meesek alján Szent-Dienes, Árpád, — egy Árpád-kori falu, jelenleg német lakosokkal) az Árpádok századaig nyúlnak vissza; a száz hegy-csúcs, erdő- vagy szőlőkoszorúval, mindegyiknek lábát egy-egy patak mosogatja, mert az Olympus aljáról mind ide menekültek a vízi istenek. Csak még egyszer lehetnek húsz éves! Leugranám erről a robogó kocsirol a hol legmagasabban kanyarog, vágne magamnak egy somfapálcát, és egy üres táskával bejárnám az egész Meeseket; minden bokra alatt megpihennék, minden forrásból innám, minden barlangját átkutatóm, minden szamócsász erdejét végig legelném, s minden este szállást kérnék valamely falucsukában a végső háznál. Kivallatnám a becsületes gazdát az Árpádok idejéről, mert lehetetlen, hogy itt még ne tudnának rólok valamit. Nem laktak itt nagy urak soha, várromokra az egész Meesekben sehol sem akadni, — egy vár az egész Meesek, melynek völgyeibe a török is restelt leereszkedni, és ha lejutott, nem bántotta a békés kis falut ott lent a völgyben. Minden ház végeben gyümölcsöskert, minden kert végében kaszáló, minden kaszáló végében a kis patak, a patakon túl megint kaszáló, a szőlőhegy lábában, — a szőlőhegy vállán a bükkös, a bükkös vállain a sziklák.

De bármily mélyen fesszük is a völgy, s felekén bármily titokban osonjon is a patak, partjai megtermik a virágot. És a virághoz, ha még oly árnyékban nőtt is, megtalálja útját a nap sugar is, s megadja neki fényét, szirmát, illatát. Nezzétek ezt a kis mecsékhatí bimbót, milyen módosan szegezi gömbölyű arcát a fénynek, mely el akarja nyelni. Még boczi haja is van. Hol tanulta ezt a Meesekben? Utánunk veti a két kék szemét. Csak rohanjatok! Holnap én is ott leszek, s mondok a leltekért egy miatványt.

Csakugyan, mintha szükségünk volna a mecséki leányka miatványjaira.

Nem ez a gyöngye szívű eseléd, de még a csendes rengetegek is feltűnő aggodalommal s lélekzet-visszafojtva szemlélik, a mint tüzes kigyónk egyik oromról a másikra szökken, a nélkül hogy a torony-magasságu oszlopok, melyek hidunkat emelik, csak meg is reszketnének alatta: csodálkozva bámulnak utánunk mikor végre a kigyó befurakszik a hegy méhébe, hogy a tulsó oldalon hatalmas füstöt csapva törjessen ki.

A szegény kis Okor a füzések közül itt-ott előcsillanva szemrehányólag emeli ránk könnyes tekintetét... Hát én már nem kelek? Nem én hajtottam eddig malmodat? Nem én itattam barmodat? Nem én áztattam kenderedet? Sőt, mikor szűken termett, nem én szaporítottam borodat?

Nincs okod panaszra, fűz-haju leányka, ezután sem veszszük el kenyeredet. Te csak tedd tovább is dolgozat, játszzál a malomkerekekkel, s mosogasd a fehér lábacskáit azoknak a tündöklő apró falvaknak, melyeket partjaidra helyezett a gondviselés: de arra, hogy minket tova szállíts, igen fiatal vagy, azt hiszem nem is leszed elég öreg soha. Ne is adja az Isten! Mert ha te megnőnél, mi lenne akkor a csinos Bükösdből? Talán még a betesfai pinckézbe is eljárná borkóstolgatni? Bizony még Monos-Okorunk sem kegyelmeznének felduzzadt árjád, s lenne belőled, a szép kis vízi-lányból egy tigris-anya, a ki saját szülöttest felemészti. Hát csak maradj a mi voltál! Sáros lábú, fűzfa-haju leányka, a ki nap nap után erdők között bujkál, ágyat, alakot, nevet cserél, a sok ödöngésben megsüti a nap, lesz belőle *Fekete-víz*, mely a Drávában mossa le feketeségét. Bükösdnél elválnak sötétetni kezdő vizeztől, s egy kanyarodással Szent-Lőrincz alatt termünk.

Itt elnyugszik a Meesek, hogy többé egy habot se vet. De a nyughatatlan Okor sok ágra font hajával tovább szalad az ormáni síkra, mely boldog ölet vidáman tárja ki a termékenyítő nap sugarának. Falvakat nem látni, mert azok hűsölnek most a gyümölcsfák kertek árnyékában, csak a tornyok csillognak ki az erdők közül,

a taresai pusztá rengetegek keresztjei fölött. De mennyi torony köröskörül!

Nézegethetjük, találgathatjuk, melyik másik, míg a barcsi vonat megérkezik.

Valamennyi utas között én tettem magamat legutdatlanabbnak, mi közben folyvást dudogtam:

Minden falu édes hazám,
Minden asszony édes anyám.
Ez a falu, ez a vidék,
Ebben lakni gyönyörűség.

«Néném asszony! — szólítok meg egy éltes parasztasszonyt, a ki leányával együtt a vonatra várakozott, — merre esik ide Szigetvár?»

«Erre esik, — felel az asszony jobbjával nyugot felé mutatva, — de nem látászi ide. — Hát maga sohasem járt erre még? Hová való?»

«Messzi országból. Hát ez a torony itt közelében?»

«Hát még azt sem tudja, hogy az Nagy-Váty, emitt mellette Nagy-Peterd. Nem nagy helyek, kivált Nagy-Váty, de régente híresebb volt, mert nemesek voltak. Édes öreg apám beszélt, hogy az egész Nagy-Váty ott volt a mohácsi ütközetben. Az ő nagyöreg apja volt a királynak a lovasza. Aztán mikor futottak az ütközetből, egyszer hátra néz a király, látja, hogy nyomában a török, azt mondja a lovászáknak:

«Viz előttem, tűz utánam, édes szógám merre fussunk?»

Megint futottak tovább. Megint hátranez, megint az kérdi:

«Viz előttem, tűz utánam, édes szógám hová legyünk?»

Megint futottak tovább. De már harmadszor nem kérdezhetett semmit, mert a török utolérte. Akkor a király egyet fordított a lován, neki egyenest a Dunának. Odafult. — De már a nemességüket régen elvették, ezelőtt száz esztendővel. Semmi sem maradt belőle. » Tévé hozzá sóhajta.

(Nem maradt jó öreg asszony? Mégis maradt valami. Az az egyenes tartás, mintha mindig kanapén ültél volna, az a szépen folyó, nyugodt beszéd, melyet elhallgatnak estig; és az a fekete prémes fehér bőrködmén, melyben évtizedekkel előbb ismertelek. Csak hogy akkor csaknem hónod alatt kötötted az övet mint egy Alexandrowna hercegnő, míg most csipőd felé szállt le mint a leányodé.) — «Ez ez a másik torony ott?»

«Ez itt Nagy-Peterd. Ez is kis hely. Van benne közel a templomhoz egy kis ház, van a házban egy kis hűvös szoba, abban lakott régesrég egy kis busa gyerek. De nagyon kegyetlen volt, mert mikor ébren volt, mindig ordított. De ha aludt, a világon sem volt jobb nála. Csak hogy akkor is legyezni kellett folyvást; én is sokat legyeztem kis leány koromban. Lássá, itt minálunk minden falunak van valami története. — Nézz ki csak lányom, jön-e már az a tüzes szekér?»

A menyecske felkél, szeme elé teszi kisdied kezét. Fiatal lélek! hol tanultad ezt a megalást? Nem tudtam, hogy a nagy vátyi nemesség konzervatoriumot is alapított. Nézz még egy kicsit úgy a mint vagy. Ős-anya is így nézett kelet felé, mikor a harcából várta vissza férjét. De ősapád haza került, s hagyott nekünk egyetlen egy rhythmikus töredéket a mohácsi vésznapról.

«Viz előttem, tűz utánam, édes szógám hová legyünk?»

«Ez ez a két fehér eseléd itt mögöttünk, — gondolom: ezek is anya és leánya — honnét valók?» — kérdem tovább a néném-asszonyt.

«Ugy-e szép? — kérde az asszony felelet helyett. — Az idősebbje megtartotta a fehéret, mint mi, csak hogy fehérebb mint mi. A fiatalja már egészen uri. Ezt tartják legszebb népek a két megyében. Híjj, könnyű nekik! Ők mindig megmaradnak nemeseknek. Szabadszentkirályiak.»

«De bizony csak szentdienesiek vagyunk mi komámasszony! — szólott oda a szóban forgó nő. — Ne szépsége kedé!»

«Tudom lellem, tudom. De hát Szabad-Szentkirály vagy Szent-Dienes, nem mindegy az? Mert azt úgy tessék érteni, hogy ez a két-három falu egymás tövében összehasodlik. — Ha a szabadszentkirályi egyes lányra vót keresnek, válogathatnak a szebbnél szebb legények között, mert olyan nemes helyre elmenne még Absolon királyfi is, mivel hogy csak nemessé lett ő ezzel, akármilyen paraszt volt azelőtt. Hát tudja kérem, szépnek szép a fajtája is. Ezért olyan kényes a sok Kata meg a sok Éva.»

«Mert a falu fele Kata, a másik fele meg Éva. Nem igaz komámasszony? Maga is szentkirályi származás, ha Szent-Dienesre vitték is. Nézzé az ur a leányt! Az anyám se kivétel, de olyan nincs az egész Nagy-Vátyon. Hiába, a Kata-vér csak Kata-vér! Mert azt úgy tessék érteni, hogy Szentkirály községe Zsigmond királytól kapta a nemességét. Mikor a királyt a siklósi tömlőczen tartották az urak, a szentkirályi népek mind gölönéserek voltak, hordták a portékájukat be Siklós felé. Két egytestvér szentkirályi asszony is, egyiknek Kata volt a neve, a másiké Éva, megrakták a kocsi, árultak is jócskán. Mikor már hazafelé ballagnak, oda sarmallózik hozzájuk egy vándorló legény, hogy vegyék fel. Mért ne, szívesen! A vándorló bebújt a gyékény alá a fazekak közé. Mikor jöttek a katonák, kérdezték a két asszonytól, mi van a kocsin? Fazék, azt mondják. Hát egy vándorló legényt nem láttak erre menni? De bizony láttunk, itt ment be nem messzire a kukorica közé. A katonák bemettek a kukoricába, a két asszony pedig megvagdalta a lovakat, haza hajtottak. Akkor a vándorló legény kibújt a fazekak közül, osztán azt mondta a két asszonynak. Most tudjátok meg, hogy én vagyok a Zsigmond király; a miért megszabadítottatok, nemességet adok nektek, ezt a falut is nektek adom. — A sok Kata meg Éva osztán elszaporodott. Most is meg lehet ősmerni őket ezer közül is. Nézzé az Ur amoda is, azt a másik asszonyt, az is Kata-származás. Úgy áll ott mint egy grófné. De még a grófnénak se mindnyájának van olyan válla.»

«Jön már! — » szólott most a regélő asszony leánya, lebecsultván szemöldökéről a fény-hárító kezét.

Az érc-kigyó hátára vesz bennünket, s magára emelt fővel, tiszszerezett erővel szalad velünk tova. Nem esoda. Egy egész amphitheatrum szemléli futását; jobbról a Katák és Évák hazája, Szabad-Szentkirály, a cserenyeternő Biesend és Pellén szép magyarsága, balról a Mecek emlőin függő Boda, Bakonya, Kővágó-Szöllős. Ni milyen fehér, piros arcok! Milyen ragyogó fekete szemek, milyen egyenes termet, ruganyos léptek! Nem hiába, drága tejet szopnak. Most egyet fűtöttek a sárkányunk. Tessék oda nézni! Még csak homlokát látjuk a szép menyasszonynak — kinek nászába jövünk, de már ez a homlok is minő szédítő! Lugas-koszoru, drága gyöngyökkel kirakva. A gyönyörű villák, melyekkel a pécsi Mecek ki van rakva, ezek a drágagyöngyök. Ni, már szemei is ragyognak felénk, azok a sugarban fürdő tornyok. Az Énekek éneke jut eszünkbe. «A te nyakad mint az elefánt-tetemből csinált torony — a te orrod hasonlatos a Libánus tornyához, mely néz Damaskus felé. Igen! Damaskus felé néz a nagy vártemplom új pánczéba öltözött négy tornya; keresi a nagy Szulejmán szultánt, ki egykor lovait köttette e szentek-szentébe. Hol vagy agg török, kit a mi kapunk alatt ért utól végzete? Nézd, mi állunk; minket feltámasztott a sírból a kereszt. E falakon a mi prófétáink állanak, és nem a tied.

Végre megáll a gép, s mint egy keses paripa a ki éri, hogy otthon van, barátságosan röhög. Még hátra is néz az ellenzőtlen bal szemével. Itthon vagyunk, tessék lezárni. Leszállmánk ám ha mernénk; de hogyan tapossuk le ezt a szép uszályt, mert a menyasszony uszálya, a siklósi városrészt, lenyúlja a völgybe. Minő szép fodrozat! A drága emlékköve temető, a kövéren zöldellő kertek, majorságok, és a csinos építményű, a skatulya-tisztaságu pályaház, hol soha sincs tolongás, lótas-futás, lárna. Elvégre is le kell szállanunk, kilépünk a pályaház parkjába, és előttünk áll az énekek énekebeli menyasszony, a földi Paradicsom.

«Oh kerteknek forrása, élő vizeknek kutjeje, melyek folynak a Libánusok!»

«Olyan vagy mint a berekesztett kert, mint a befoglaltatott forrás, és bepecsételt kút.»

B-y S-r.

A KRINOLIN TÖRTÉNETÉBŐL.

Minden évben van egy bizonyos időszak, melyben a divat a krinolin föltámadását prognostizálja. Vezércikknek és napihíreknek megvan a magok tengeri kigyója, melyet minden évben agyonütnek, s mely minden évben újra él és ez a tengeri kigyó a divatban a krinolin. Pedig nincs szere-száma azoknak az erkölcsprédikációknak és rendeleteknek, melyekkel papok a szó-

széken, s királyok a trónon keltek ki a női ruházat és szörnyszülöttje ellen. Természetesen hiába, mert ennek dacára még nincs huszonöt évenél több, hogy utolszor láttuk teljes virágzásában a krinolint.

A krinolin története éppen ezért voltaképpen a satirikus irodalom történetének egy terjedelmes fejezetét is képezi. Mikor Angliában 1552-ben először divatba jött, Latimer püspök az ördög találmányának nevezte s odáig ragadta képzelete, hogy Bethlehem kisasszonyait felcizomázva krinolinokban tűntette fel, míg Szűz Mária megelégedett egyszerű, szerény kontószével.

Egy idei színet után 1711-ben látjuk újra feltűnni a krinolint, több egymást követő változatban, mely majd olyannak mutatta viselőjét, mint egy nagy harangot, majd pedig mint egy leveles tál fedelét. 1745-ben ismét új formát öl-

székre: az eredmény ugyanaz, csak hogy a krinolin a levegőben függ szabadon. De most belép még kettő, három vagy négy, hasonló terjedelmű alkalmatossággal. A mint leülnek: *insequitur stridorque, strepitusque*. A hölgyek számára, kik latinul nem értenek, más szavakkal: a selyem és ezüst suhogása és recsegése, s a halcsont ropogása és pattogása következik. Annak, a ki a három között középen ül, krinolinja kétféle legalább egy lábnyival magasabbra veti fel magát, mint előbb, úgy, hogy úgy néz ki, mint egy almát vagy káposztát áruló kofa, a mint két kosara közt lóháton ül, kivéve, hogy a kofa kosarai szebb formájúak. » stb.

Mint mindennek, a krinolinnak is voltak azonban bizonyos jó oldalai; megengedjük ugyan, hogy nem érték fel azokat a kifogásolt tulajdonokat, melyek között a kényelmetlenség és a

Az ellenszenvet, melyet maga iránt országsszerte keltett, nem csökkentette az, hogy Eugénia császárné volt az, a ki első ízben lancirozta. A nóta, az utcai dal hamar szárnyaira vette s minden eddigénél maróbb gúnynyal ostromozta a nevet-séges divatot s az akkoriban szétében danolt pasquillusoknak, mint p. o. «A kisasszony Pozsonyban, krinolinban . . . » stb. nem kevés részüik volt abban, hogy ismét hamar lejáratták a krinolin divatját, úgy hogy nemsokára már gúnyos elégtétellel zenghették:

«Pesten, Budán az a hír,
Megbukott a krinolin.»

Nem valószínű, hogy a mai józan ízlés mellett komolyan lehessen tartani attól, hogy a krinolin még egyszer tért foglaljon. Vannak a divatban is túlélt álláspontok, melyeket a megválto-

Erzsébet angol királynő korában.

1866.

1745.

A KRINOLIN KÜLÖNBÖZŐ IDŐKBEN.

1710.

tött, mindkettőfelől oly méreteket véve fel, mint egy dob. Ez időben egy élezelő író így jellemezte az új divatú krinolint: «Tegyük fel, hogy egy előkelő hölgy belép egy szobába, a mely mozdulat kecses végrehajtása hajdan a jó nevelés nem csekély próbája volt. Előttünk először ide-oda mozogva, farolva és oldalt eszűszva, mint egy harmadfél singnyi krinolin, mert egyebet még nem látni; kissé később feltűnik maga az öltözet lakója is, nem teljes arczeval, hanem profilban, mert az arc a társaság felé vagy attól oldalt fordul, a szerint a mint a társaság együtt van. Bizonyos idő múlva következik ismét harmadfél singnyi krinolin. És most ime ott áll minden czók-mókostól a szobában az érkezett személy, a hol jól szemügyre vehetjük. Leül. Ha pamlagra vagy számlayra ül, legyen az bár őt sing hosszu, krinolinja minden helyüknyi helyet elfoglal elejétől végeig. Ha pedig

rutság áll első helyen. Egészségtelennek például éppen nem lehet a krinolint nevezni, mert szabaddb és szellősebb bármely más ruhadarabnál, és bizonyos, hogy sok kísértés elé is emelt nehezen áthágható védőfalakat, a melyek a női erényt az udvarló részéről fenyegették. Végül: ha hintóban, templomban pazarul vette is igénybe a szűkre szabott tért, azért tudtak magokon segíteni a hölgyek; legalább úgy olvassuk, hogy Edinburg régi szűk utcáit felhajtották és hónuk alatt vitték tovább, különben nem érték volna el.

A 18-dik század rokokó-korabeli krinolin-viseleténél még legalább nem hiányzik bizonyos kaczer kelleme és könnyed forma, mely a rövid és mérsékelt terjedelmű krinolinoknál a divat félszeregeit enyhítette s azokat némileg a bo-korugró szoknyákhoz hasonlító tette. De az 1866-ban nálunk is újra feltámadt krinolin minden előbbinél rútább volt, és idomtalanabb.

zott körülmények közepette semmi sem igazolt többé, semmi sem tesz elfogadhatóvá. És ilyen a krinolin.

N.

AZ ELEFÁNTOK KITÖRÉSE A MÜNCHENI KIRÁLYI ÜNNEPELYEK ALATT.

Fényes ünnepet rendeztek Münchenben július hó utolsó napján I. Lajos bajor király születésének százados évfordulójára alkalmával. A nevezetes fejedelem, ki nemcsak egész sereg nagy művészi beccsel bíró épülettel gazdagította a bajor fővárost, hanem azt a tudomány és művészet egyik kiváló székhelyévé tette, nagyon megérdemelte a kegyeletes megemlékezést s az ünnep valóban méltó volt hozzá. Nemesak maguk a bajorok vettek részt abban, hanem a külföld minden részéről seregestől jöttek ez alkalommal

AZ ELEFÁNT ÁLTAL OKOZOTTOK ZAVART I. LAJOS BAJOR KIRÁLY EMLÉKÜNNEPÉN MÜNCHENBEN.

Münchenbe s a mi fő, a városban élő több száz művész leleményességét s izlését kölcsönözte oda, hogy az ünnep minél fényesebb és emlékezetesebb legyen.

Az ünnep jul. 30-án este nagyszerű tűzijátékkal nyílt meg, melyben Lajos király számos épületet mutatták be, köztük a híres Wallhallát. Utána kínai lámpásokkal járták be az utcákat. Másnap reggel 9 órakor kezdődött az ünnep legérdekesebb része: a történelmi körmenet, mely a művészet és ipar fejlődését ábrázolta a legregibb kortól napjainkig, minden országban, különösen Keleten, de főként I. Lajos király épületeire s terveire. A körmenetben a művészi elem volt az uralkodó. A kocsiakat, melyek közt számos igen szép volt, müncheni művészek terveztek, hasonlóképpen a különféle jelmezeket. Nevezetesen, hogy a katonai és politikai események alig fordultak elő a körmenetben s a katonaságot csak zenekarok képviselték, míg a polgári elem még modern szalon-öltözetében is szép számmal volt jelen. De a nagy többség jelmezekben jelent meg, az egyetemi tanulóknak különféle egyesületi ruhákban; képviselve voltak a hunok és régi germanok félvad öltözetei, középkori lovagok, a keleti népek a mikádóval élőkön. Egyik diadalkocsin volt I. Lajos király arany bűbösje, körülvéve száz fehér ruhába öltöztetett éneklő gyermek által s mellettük több virágszóró leány a XIV. Lajos korában divatos öltözetben. Nevezetesen volt még az is, mely a gépészet s vasművek jellemzésül óriási sárkányt mutatott be sok színű vonalokkal és szájjal füstöt s szikrákat hánnyá ki. A körmenet a Károly-kaputól indult ki s a Lajos-utczán végig ment az Odeon-térre s majd innen a Brenner-utczán át a Miksa-térre, mindenütt tömeges nézők között s 1/2-1-kor ért véget.

Szerencsétlenségre a nagyszerű körmenet, melyről minden jelen volt egész lelkesedéssel beszél, nem történt meg komoly baj nélkül. A körmenet keleti részéhez Hagenbeck híres állatkereskedőtől nyolcz elefántot kölcsönöztek, melyek egy része kevéssel azelőtt érkezett meg Ceylon szigetről. Midőn a körmenet a Lajos-utczán megfordult, ezek az elefántok épen szembe jöttek a gőz-sárkánnyal s a szokatlan látványra megremülve szétléptek lánczaikat s a néző tömeg felé szaladtak. Egy percz alatt mindenki fejét vesztette, lármáztak, kiabáltak, botokkal és esernyőkkel fenyegették az elefántokat, melyek még jobban megremülve, a Wittelsbacher térre s innen a Brenner utczára s az udvari színház s a pénzverő intézet felé szaladtak s előtök mindennütt az egymást letaposó és összenyomó emberek. Egy tizenhat éves suhancot egyik elefánt feldobott a levegőbe, honnan az Izár folyóba esett, de szerencsére nagyobb baj nem történt vele. Egy öreg ur, kinek az elefántok kapuját be törték, a háztetőre menekült s onnan jött ki. Mintegy öt óra lehetett, midőn az összes elefántokat, melyeknek egy része félelmében pinczébe is menekült, összeszedhették. A nagy rémületben sok baj történt, 13 egyén súlyosan megsérült, négyen meg is haltak. Köztük egy cirikus lovagnál,

Wagner nevű, ki az egyik elefánton levő palánkból leesett s nyakát törte.

Csodálattal a rendkívüli balesetnél, hogy a körmenetben levők nagy része a zürzavarról és szerencsétlenségről azonnal nem értesült s így a körmenet nagyrészt programszerűleg folyt végig és azután is megtartották a program többi pontjait az esti pompás kivilágítással, mely azt befejezte.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

Költemények, írta Dömötör Pál, a rokonszenves hangú és érzésű költő, kivel lapunk olvasói is gyakran találkoznak, s családias derűt és nyugodt bensőségi költeményeire bizonyára szívesen emlékeznek vissza. Mindössze egy füzet az, melyet tőle kapunk újabban. Ez egy nem rég megindult vállalat, az „Egyetemes könyvtár” füzete, melyet Ferenczy József szerkeszt és Gross Gusztáv ad ki Győrben, egy 80—90 lapig terjedő füzetekben, árát csak 10 kr-ra, szabván. s jobb irodalmi termékeket ígérve. Dömötör Pál költeményei a vállalatnak bizonyára a java közé tartoznak. Érzés és melegség adta, s a családi-élet vonzó képeit eleveníti meg. A 64 oldalát füzetben van közzéve a hegyesi csata emlékoszlóinak leleplezésére írt hazafias költemény is, és a Kisfaludy-társaság által megdícsért tanköltemény „A dal”.

A füzet ára 10 kr.

Dosztoevics két elbeszélést közli Singer és Wolfner „Egyetemes regénytárának” legutóbbi kötetében. A híres orosz író legszebb elbeszélései közül valók. A „Fehér éjszaka” az egyik. A szenvedők és elhagyottak, az almodozók és boldogtalanok meleg szívű költője megkapón tudja rajzolni e művében is a világtól elszakadt szerencsétlent. Az elbeszélés hőse egy álmadozó, ki midőn végre a való életben megtalálja eszményképét, azt tapasztalja, hogy — elkésett. Ilyen „elkésett” ember a második elbeszélésnek, a „Szende” címűnek a hőse is, a ki szintén elszigetelten él a világtól, magába temetve keserűségét és nemességét is, úgy hogy neje, a kit imád, csak az utolsó perczben ismeri meg, de őt perczek korábban veti le magát az ablakból, semmint a férj a kibékülés biztos tudatában hazakérkezik. Az elbeszélő irodalom egyik mesteri műve ez. Legelőször lapunk mutatta be magyarul, Csoréy László fordításában „A szerény asszony” cím alatt. A piros vászonkötésű könyvnek ára 50 kr.

Az élet iskolája című eredeti regény jelent meg Szegeden Scossa Dezsőtől, ki mint elbeszélő keltehető figyelmet a szépirodalom közönsége előtt a lapokban megjelent novelláival. A regényben egy szerencsétlen házasság története a tengely, körülte mellékes események, epizód-alakok és mindenek fölött nagy beszédesség. A történetet a hős maga beszéli el, terjedősen, s így lassan haladnak az események is. Ára 1 ft 20 kr.

Akadémiai kiadványok. Az akadémia könyvkiadó-hivatalától több új füzeteket kaptunk. Az

osztályok értekezéseiből, a történelmiek közül újabbak: „Az örökös főispánság a magyar történelemben.” Hajnik Imrétől, ára 60 kr. A „Mathematikai és Természettudományi Közlemények” legújabb füzete dr. Istvánfi Gyula jelentését tartalmazza „A felső magyarországi főiskolák megújulásáról”, ára 50 kr. Végül negyedik, változatlan kiadása jelent meg a „Magyar helyesírás elvei és szabályai”-nak.

Az osztrák-magyar monarchia írásban és képen nagy műnek 66-ik füzete megjelent a következő tartalommal: „Építés, szobrászat és festészet Felső-Ausztriában”. János főhercegről, fordította Pastiner Gyula. Képek: a braunaui plébánia templom; Klamm vára; a Bummerl-ház S e erben; a sz. wolfgangi főoltár; sz. György fából faragott szobra a káfermarkti főoltáron; Puchheim várkastély; a Hartheim várkastély udvara; a styeri városház; angolkok a linzi sz. József templomból és a sz. Florián apátság császártérme menyezeten levő középső kép.

A zseb-orvos. A természetes gyógymód alepelvei szerint írta Griebel Károly gyakorló orvos Maribán; magyarul fordította Szászvárosi N. Jenő, Budapest, Robicek Zsigmond kiadása; ára 40 kr. Több mint száz betegségi esetben ad tanácsokat, csak hogy a „természetes gyógymód” (orvosi szerek nélkül) a gyógyító tudomány egyik szélsősége szerint.

A színházak. A budapesti színházak e héten mind megkezdtek az előadásokat. A nemzeti színház e hó 18-án nyílt meg Madách „Ember tragédiájával”, ugyane napon az operaszínház is „A sárkány trombitájával”. A népszínházban már e hó 16-án volt az első előadás, és „Sztrógoff Mihály utazását” játszották.

A nemzeti színház díszes új függőnyt kapott; egyéb átalakítás nem történt. Az operaházban azonban végre hajtották ama n-vezet-és újítást, hogy a második emeleten zártkörű foglalkozást nyújt. Mindkét oldalon öt-öt pholyt bontottak le s azok helyén 88 ülőhelyet állítottak föl. A népszínházban a külső javítás és tisztításokon kívül főleg tűzbiztonsági tekintetből történtek újabb intézkedések. A színpadon új szuffita-világítást alkalmaztak. Ott új lámpásokat, melyek felülről világítottak. Ezenkívül hat új tüntemest ajtót állítottak be. A nézőtérben új a bárszínház az az ülőhelyek is kényelmesebbek.

Az Arany-szobor szűkebb tervpályázata október elsején jár le. Művészi körökben érdekel néznie Zala György és Strobl Alajos mérkőzése elé. A két terv majdnem teljesen kész. Zala azt a tervét dolgozta át, melyben Aranyt karszékben ülve ábrázolja, kit egy genius megkoszorú. A tervet Zala sokban módosította, de meghagyta a geniusnak a költő unokáját, Széll Pirokka vonásait. Strobl teljesen átalakította tervét s a sokat dícsért Toldi alakja is erőteljesebb lett.

KÖZINTÉZETEK ÉS EGYLETEK.

Természettudományi vándorgyűlés. A magyar orvosok és természetvizsgálók vándorgyűlésének helyi bizottsága Tatrafüredre már megtette a vándorgyűlés tagjainak elszállásolását a közvetlen intézkedéseket. Az e hó 20-tól kezdve érkező beirt tagokat figyelmeztetik, hogy az elszállásoló bizottság a vonatkozó érkezők Poprádon fog tartózkodni, a hol a tagok a kiutalt szállások és fuvardíjak iránt a kellő értesítést megkaphatják. A részt venni kívánók tagdíjak előreváltása nélkül is, bármely vasutson szeptember végéig érvényes 33 1/2 százalék viteldíj-lemondást nyújtó, ugynevezett firdőjeggyel is utazhatnak, de ez esetben egyedül az ott váltott tagdíj előmutatása mellett fog a szállásadó bizottság lakást kijelölni.

A magyarországi Kárpátgyűlés e hó 5-ikén tartotta tizenegyedik rendes évi közgyűlését Tatrafüredre, gróf Csáky Albin elnöke alatt, az egyesületi tagok élénk részvétele mellett.

A felolvasott elnöki jelentésből kiemeljük, hogy az egyesület a múlt évben is örvendős gyarapodást tüntet fel. Tagjainak száma már meghaladta a négyezret. Az anyagegyesületnek jelenleg nyolcz osztálya van, melyek közül a legfőbb három külföldön Porosz-Sziléziában keletkezett és máris 250 tagot számlál. Az idei évkönyv magyar és német nyelven 4800 példányban jelent meg, azonkívül pedig a „Tájékoztató” című művecskét adta ki az egyesület szintén két nyelven, 6000 példányban, melyek leginkább ingyen osztattak szét bel- és külföldi testületek között. Az egyes osztályok köréből megemlíthetjük a „Tatra” osztály legújabb és legnagyobb művét: a Tatrafüredet a csorabai tóval összekötő nagy turistautat, mely a múlt hó folyamában, 19 kilométer hosszban készült el és több mint hétézer forintjába került az egyesületnek. A többi osztályok közül leginkább a Mátra-osztály és a Magura-javorinai osztály foglalkoztak utánpótlással s menedékházak felállításával, míg a Szitnya, vasvármegyei és Keleti Kárpátok osztálya a kulturális célokra ápolást is felvett a programjukba. A tagok számát tekintve, jelenleg legerősebb a Mátra-osztály, mely

644 tagot számlál. Jelenleg két helyen vannak osztályok keletkezve, t. i. Bihar-megye és Besztercebányán. A muzeumi jelentésből kitűnik, hogy a Kárpát Muzeumban elhelyezett tárgyak száma 1172-re emelkedett, különösen a könyvtár szaporodott. A megüresedett pénztárnoki állásra, az annak vezetésével ideiglenesen megbízott egyesületi számvető Mátyus Endrét választották meg, kinek tiszteletdíját 2000 forintban állapították meg. Ezután még több rendbeli indítványt fogadtak el a közgyűlés és az új turistautat „tátra Klotild főhercegnő utnak” nevezte el s ezzel a közgyűlés véget ért. Másnap, vagyis augusztus 6-án volt ez utnak ünnepélyes megnyitása. A társaság nagy része a csorabai tóhoz indult és Szentiványi József ur vendégfogadására hazánál gyülekezett, honnan fényes lakoma után Tatrafüredre indult a felkai hídig, a hol a Tatrafüredről kiinduló másik csoporttal találkozott és a sz. Florián ünnepet az épen megereget eső zavarta meg.

Az erdélyi magyar köznevelődési egyesület sorshuzását e hó 20-ikáról elhalasztották febr. 12-ikére, minthogy a társadalmi jótékonyt nagyon sok ezé vette igénybe s e sorjegyek nem részesültek a várt kelendőségben.

A legutóbbi választmányi ülésen a titkár jelentette, hogy július hónapban az egyéti vagyon 11,595 ft 80 kral gyarapodott s ezzel a társaságon 326,100 ft 55 kral emelkedett. Megjelentek két újabb alapítót is. Szász Domonkos ref. püspököt, a ki kötelezte magát, hogy a míg él, évenként kétszáz forintot ad egy alapítványra, melyet neje, Nagy Ilka nevére tesz; egy iparos-párt: Fülöp Károly vendéglőst és nejét, a kik ezer forintot küldöttek. A köznevelődési egyesület közgyűlése e hó 19—20-ik napjain lesz Brassóban.

MI UJSÁG?

A „Segítség” lezámolója. A „Segítség” szerkesztősége közzé tette lezámoló jelentését a tűzveszély által sújtott Eperjes, Nagy-Károly, Torockó városok javára kiadott „Segítség”-album s azzal kapcsolatosan szintén jótékony cselekedet rendezett sorjáték és népnépnep eredményéről. A jelentés, melyet a „Segítség” három szerkesztője: Jókai Mór, Nagy Miklós és Roskovits Ignác tett közzé, magában foglalja a „Segítség” pénzügyi bizottsága: Wekerle Sándor, Gerlóczy Károly és Kovács József m. k. pénzügyi főtanácsos által megvizsgált és jóváhagyott számadatokat, a melyek szerint a „Segítség”-album eddig eladott példányaihoz a tiszta jövedelem 53,142 forintot tett, a mely összeghez az album kiadásával kapcsolatosan rendezett népnépnep bevételéből még 1500 forint járulván, 54,642 forintra ment a három város között kiosztandó segély-összeg. A „Segítség” 1887. aug. 20-án rendezett népnépnep eredményül az előbb említett 1500 forintot kívül 13,060 forint tiszta jövedelmet mutat föl, míg a „Segítség” sorjátéka 9447 forinttal gyarapította az album kiadása által a jótékony célra gyűjtött segély-összeget. A sorjáték és népnépnep tiszta jövedelmét az albumhoz számítva, a „Segítség” összesen 77,149 forintot gyűjtött a kitűzött jótékony célokra, a mely összeg következtével az alábbiak: A) A „Segítség”-album jövedelméből Eperjesnek küldött 28,000 ft, Nagy-Károlynak 15,000 ft, Torockónak 11,000 ft, — a három városnak összesen 54,000 forint.

B) A 1887. aug. 20-iki „Segítség”-népnépnep jövedelméből elküldött: Veszprém város tűzkárosultjainak 3,000 ft, négy tűzkárosult községnek, u. m. Dobóruszka községnek Ungvárnak, Topolcsa községnek Zemplénmegyében, Szimő községnek Komárommegyében, Polyanóc községnek Szepesmegyében, egyenként 600 forint, összesen 2,400 ft; az 1887-ik évi alföldi tűzkárosultaknak, jelesen: Hódmezővásárhelynek 1,775 Temešmegyének 1,775 Torontálmegyének 1,775 Csanađmegyének 887 1/2, Csongrádmegyének 887 1/2, összesen 7,100 ft. A fennmaradt összeg Békés város 1888-ik évi árvíz-károsultjainak 500 forint összesen 13,060 forint.

C) A „Segítség” sorjátékának jövedelméből elküldött: Plostin liptómezei község tűzkárosultjai részére 400 ft, a poprádi legett evang. templom felépítésére 1000 ft, a nagykiskundai tűzkárosultak részére 500 ft, a tokaji árvíz-károsultak részére 500 ft, a békés csabai árvíz-károsultak részére 500 ft, a szatmárnémeti árvíz-károsultak részére 1000 ft, a Nagy-Bereznai ungvamegyei község tűzkárosultjai részére 200 ft, Málldri szepesmegyei község tűzkárosultjai részére 200 ft, az 1888. évi árvíz-károsultak közt kisháza végett az időközben az elemi csapások elnyúlására „Jó-szív” címmel megalakult állandó egyletnek átadott 4500 ft, összesen 9000 forint.

A 77,149 forintnyi tiszta jövedelemből fennmaradt 589 ftnyi összeg takarékpénztárral kezeltek, mely-

hez hozzáadva a „Segítség”-albumnak fennmaradt példányaihoz még befolyandó bevételt, az év végével a három város (Eperjes, Nagy-Károly, Torockó) közintézetei részére fog elküldetni.

Ime az anyagi eredmény — így végződik a jelentés — számokban ki nem fejezhető azonban az erkölcsi siker, melyre Jókai is ráutalt Eperjesen mondván azon beszédében, midőn a „Segítség”-ből befolyt segélyösszeget a városnak átadta, a többi közt így szólván:

— idézve az a gondolat, hogy e történelmi emléki, tavaly még romokban hevert, ma már a hajdaninál nagyobb fényben álló város újjáalkotásában annak a szerény irodalmi vállalatnak is volt némi része. Maga az a tény is megnyugtató, hogy a magyar irodalom és művészet, mely a század elején mint vándor koldus járt partfogót keresni, ma már mint jótékony tényező számít mindenütt, a hol segélyre van szükség.

A pécsi kiállítás sikeréről összhangzatosan szól minden tudósítás. A kiállítás rendezői jól átgondolt terv szerint működtek, s azt derekasan keresztül vitték. Baranya, Tolna és Somogy megyék egész buzgósággal csatlakoztak a kiállításhoz, mely e három megye gazdasági és ipari képét változtatás és dusan tárja a szemlélő elé. Részenben azonban az egész országból találhatni tárgyakat, olyanokat, melyek a három megyében nem igen készülnek, vagy pedig állami segély gyűjöltya, mint a gépipar, a szövőipar. A kiállítás helyisége is megnyerő. Az érdeklődés nem is hiányzik, Pécs város közönsége, a szomszédos megyék sűrűn látogatók, s Budapestről is számosan érkeznek. A látogatókat „Kiállítási kalauz” tájékoztatja, melyet a helybeli lapszerkesztők állítottak össze.

E hó 11-ikén, a megnyitásra az idő is kedvezett, hogy e nap Pécs város igazi ünnepe legyen. A kereskedelmi miniszterium, az orsz. iparegyesület, több vidéki kamara, a kiállító három megye és Pécs város hatósága küldöttségileg voltak képviselve. A megnyitó beszédet Kardos Kálmán főispán tartotta. A megnyitást után rögtön megkezdődött az élénk és csarnokokban. A közönség kényelméről is jól gondoskodtak. Maga a kiállítási terület csinos sétáló hely, melyet este villamos fény világít, és szél a zene. Van étkező helyiség, cukrászat. A mozgalmak élet nemcsak a kiállítás területén mutatkozik, hanem az egész városban, s ezzel kapcsolatban járunk a mulatságok, lakomák. A megnyitást követő napon Kardos főispán a budapesti küldöttség tiszteletére adott lakomát. Kedden a gyümölcs-kiállítás nyílt meg a baranyai kertészeti egylet ügyes rendezésében. E napon tekintette meg a kiállítást Dulácsky püspök is. Ugyanekkor tartották meg a fillokszer-kongresszust, Bánffy Simon elnöke alatt. A fillokszer-pusztításáról s a csapás jelenlegi állásáról dr. Horváth Géza szólt. Utána Korcsánási János a homok talajról értekezett, melyet a fillokszer kerül, s indítványára elfogadta a kongresszus, hogy a kormány fölkerítet, utasítsa a geológiai intézetet a homokos területek tanulmányozására és népszerű munka írására. Roboz Zoltán a szénkéreggel való írtás mellett emelt szót. Ez több felszólalást vont maga után. A szénkéregben nem mindenki bízik. A megállapodások közül megemlíthetjük, hogy a kereskedelmi miniszter küldöttségileg kéri föl, gondoskodjék, hogy a bortermelet elegendő jó és olcsó szénkéreggel kaphassanak. Ezt megelőzőleg pedig kimondták, hogy az európai szőlőtelek megtartásáért minden lehető meg kell kísérni. (A pécsi kiállítástól részletesebb tudósításunk egy részét társalapunkban, a „Politikai Újdonságok”-ban közöljük).

A honvédelmi miniszter jubileuma. Báró Fejérváry Géza honvédelmi miniszter e hó 14-ikén töltötte be negyven éves katonai szolgálatát. A honvédség és csendőrség tisztelgését azonban elhalasztották e hó 23-dikára, József főherceg honvédségi főparancsnok egyenes kívánságára. A főherceg ugyanis a tisztelő honvéd- és csendőrtiszteket személyesen akarja a jubiláló miniszter elé vezetni.

Az emléktárgy, melyeket a tisztikar Fejérváry Géza bárónak a jubileum napján át fog nyújtani, már elkészült. Egy énefa asztalon nyugvó négyzetes letti szekrény ez. Belülről selyemmel van bevonva, kívül pedig fehér bőrrrel, melyet hamvas aczéldíszítések ékesítenek. A láda felső lapján áll a Fejérváry-címér, a felső lap négyzetleten négy évszám van: 1851: szolgálata lépésének éve, 1859: a mikor a Maria-Terézia-renddel tüntették ki, végül 1864 és 1866: annak a két háborúban évszáma, a melyekben Fejérváry báró résztvett. A felső lap alatt egy réz lemez van s ebbe véste az ajándékozót ábrázoló honvéd- és csendőrtisztikar névsora. E lemez alatt helyezik el a tiszték fényképeit, összesen 1872 darab arcképet.

A miniszterhez számos üdvözlét érkezett, s e hó 15-ikén Tisza miniszter a Budapesten időző többi miniszterekkel együtt szintén üdvözölte b. Fejérváry

ryt. Tiszteltgett a miniszternél ezután saját ezredének, a 46. közös hadseregbeli ezrednek küldöttsége Halezky ezredes vezetése alatt; utána pedig a Budapesten állomásozó 6. ezred egy küldöttsége Urmansky ezredes vezetése alatt (amaz ezred, a melynek kötelékében Fejérváry Géza báró a Schleswig-holsteini háborúban magát annyira kitüntette). Százával érkeztek az üdvözlő-táviratok is, köztük Rudolf trónörökös és több főherceg, valamint Haynald bíbornok-érek részéről is. A miniszter ezredet küldöttségének lakomát adott a „Vadászkúrtban.”

A „Jó-szív”-népnépe. A Szt. István-napi népnépnep képes programja, melyet László Elek szerkesztett, 10 krajczárért kapható. Élén a rendezőség öt főbb tagjának arcképeit közli. Aztán közli a programmot, képekkel illusztrálva a főbb jeleneteket. Rövid budapesti utmutató, a feliranduló vidékieknek tájékozást nyújtó kalauz és hirdetések vannak még a füzetben. — A Szent-Istvánnapi népnépnepély alkalmából felvonuló csikos-bándériumban nemesek fővárosi jó lovasok vesznek részt, hanem a pestri-déki festői öltözött parasztlányok is. Ezeknek toborzásával a „Jó-szív” bizottság megkeresésére a megye alispánja Matyók Benze, Kemény Gusztáv és Szilágyi Lajos főszolgabírákat bízta meg. — A jó és rossz szív színyjáték, a próbákat e hó 15-ikén kezdték meg Odry Lehel rendezése és vezetése mellett, ki az allegorikus némajátéknak szövegét is kiadta, mely 20 krajczár kapható. A színpad a tóban van emelve, s a Széchenyi-szigetről lehet rájűtni. A tó menedékes partján padokat állítottak, melyekre 80 krajczártól 2 forint legkevesebb váltani. — Jókai alkalmi költeményt írt a „Jó-szív” népnépnepére, melyet a népnépnep, az ott felállított kézi sajón fognak nyomni, s a közönség közt emléklap osztják ki. Dr. Várdy Antal Szent-István napjára írt költeményét is e sajón nyomják ki. — A reneszánsz estélyt rendező bizottság Ivánka Imre elnöke alatt szintén serényen működik, újabb ünnepély létesítésén szeptember hó folytán.

Bírság a hírlapírói nyugdíjintézet javára. Az ó-budai-szent-andrei vasút kiépítése alkalmával néhány csekélyebb eltérés történt az eredeti építési tervekkel. Az építő vasúttársaság ezen eltéréseket csehszerzési szempontokkal indokolta. Baross közlekedéstechnikai miniszter ezeket ugyan utólag jóváhagyta, de tekintettel arra a körülményre, hogy az előzetes engedély kieszközölését elmulasztotta, a vasúttársaságot 2000 forint bírság fizetésére kötelezte. Ezt a bírsági összeget ezuttal a hírlapírók nyugdíjintézete és az írói segélyalap fogja megkapni.

Az angol trónörökös az ősszel ismét vendégünk lesz. Edward herceg ezuttal fiával, Albert Viktor herceggel érkezik. Először Bécsbe mennek, onnan Keszthelyre, gr. Fesztetich Taszról látogatására, hol vadászatok lesznek. Innen jönnek aztán Budapestre, hol a walesi herceg szívesen tölt mindíg hosszabb időt is.

Rómer Flóris apátkanonok, a jeles tudós, augusztus 15-ikén ülte meg Nagy-Várádon folszentelésének ötven éves jubileumát. A székesegyház kápolnájában Zeley kanonok, Cassian Zedlák a kapuczinus-rend guardiánja, valamint a káptalan több tagjának segédlete mellett és számos ismerőseinek jelenlétében a jubiláns csendes misét tartott. A mise végével Nagall J. püspök a káptalan nevében üdvözölte a tudós főpapot, ki meghatóttan köszöntö meg a jó kívánságokat. Schlach Lőrincz püspök levélben üdvözölte a kanonokot. Az ország minden vidékéről nagy számmal érkeztek az általános ismert és szeretett főpaphoz a szerencsekívánatok.

Vértanúk emlékünnepe. Székesfehérvárt a hazafias kegyelet emléket állított a város hat polgárának, kiket 1849 aug. 14-ikén Haynau legyőztetett, Egyszerű polgárok voltak, kik nem viték véghez nagy tetteket, de rájuk bizonyult, hogy hazafiasan éreznek s ez elég volt, hogy életüket veszítsék.

Harekta Ferencz cserzőmester a nemzetőrség első századában kapitányvá választott, Hübner András cserző-tinár hadnagygyá. A mint egy cirillásból hazafelé, Székesfehérvárra tértek, a Halez-kertnél tartózkodó ellenség elfogta őket. Aztán elfogták Varga Mihály, Gáncs Pál székembereket, Kutzka Mihály kovácsmestert és Útzi Ignác közművest. Ezeket emeltek kő-emléket a Halez kert elé, a hol elfogatták, s aztán aug. 10-ikén Pestre kísértetvén, a Neugebäude kaszánya mögött négy nap múlva agyonlővették. Mindnyáján a nemzetőrséghez tartoztak. Bárán haltak meg. Novák be van véste az e hó 15-ikén felavatott emlékek, mely tömör talapzattal kimerkedő impozáns köoszlop. Ez oszlop Székesfehérvár régi koronázó templomának romjából való. A felavató ünnepély délután nagy fényvel ment végbe. Tízezer főre rugó közönség vonult ki az ünnepély helyszínére s az emléket a testületek egész sora vette körül. Az ipartestület dalárdája elénekelt a himnusz, majd Nagy Ignác olvasta fel a vértanúk halálának s a szobor felállításának történetét. Ezen-

tán Havranek József polgármester tartott szép beszédet. Az 1848-9-es honvédegyetlevet nevében Eder József helyezte koszorút emlékre, melyet még a vértanúk rokonain kívül is számosan koszorúztak fel. Az ünnepély a Szózat éneklésével ért véget.

A magyar színeszet uttorjének, az első magyar színigazgatónak, Kelemen Lászlónak a család-palotai sírkertben nyugvó hamvai fölé az orsz. magy. színeszet-egyesület központi igazgató-tanácsa által állított emlékoszlopot szeptember 8-án leplezik le.

A magyar gazdasszonyok orsz. egylete által az árvalháza javára rendezendő nagy művészeti sorsjáték nyitányát aug. 1. hó 18-ától kezdve a városi kerekedelmi muzeum csarnokában megrendezték. E sorsjáték céljaira csaknem az összes hírnevesebb hazai festőművész és szobrász ajánlott föl műtárgyat s hozzájuk több műkedvelő-művész is járult. Belépti díj 20 krajczár. Egy sorsjegy ára 50 krajczár. Minden sorsjegy egyszeri belépésre jogosít.

A berlini magyar egyet. elnökévé Ernst Henrik porosz udvari és kamarai operanékest választották, a nemzeti színház egykori jeles ének-művésznőjének, Kaiser Ernestinének fiát, ki a nemzeti színház operájának szintén volt tagja. Alelnök Aggházy Károly zongoraművész lett.

A képművészeti társulat sorsjátéka. A pénzügyminiszter megengedte a képművészeti társulatnak, hogy év. december 30-ikán sorsjátékot rendezhessen és e célra ötezer darab egyforintos sorsjegyeket bocsáthasson ki. Kikötötte azonban a pénzügyminiszter, hogy a sorsjegyek csak a műcsarnokban az év folyamán rendezendő kiállítások alatt és kizárólag az ottani pénztárnál árulhatók, s hogy az eladott sorsjegyekből befolyt összeg az nyomtatási költségek levonása után teljesen a nyeményművészeti képzés és a társulat kiállításaihoz fordítandó, továbbá, hogy a huzásban csak a tényleg eladott sorsjegyek vehetnek részt. A nyeményművész csak az év folyamán rendezendő kiállításokon vásárolt képek lehetnek.

Régi svéd író Magyarországról. Ballagi Aladár egyetemi tanár, a ki a múlt hetekben az éjszaki tartományokban tett tanulmányutát, a stockholmi kir. könyvtárban megtalálta *Clas Rartamb* kéziratát, a híres írónak 1657-ki konstantinápolyi utazásáról. A kéziratot, melynek nagy része Magyarországról szól, Ballagi fordításban kiadja s e célból a kéziratból két XVII. századi magyar embernek ékes jellemzében feltüntetett képét is lemásoltatta *Sjörberg* híres svéd rajzolóval.

Műemlékeink felvétele. Myskovszky Viktor régész az akadémiai tag, bentartta Sárosmegyének régészeti tekintetben eddig még ismeretlen nyugati részét, hogy azokról rajzokat készítsen. A színi templomban érdekes sgraffitákat és műkincseket talált. A Ghillányi Imre báró tulajdonát képező frísi várkastély felső homlokzatán levő alakos sgraffitákkal, ritkítja pártját hazánkban. Itt találni még mintegy 58 fülkét, allegorikus alakokkal, mint: Spes, fortitudo, temperancia, justitia stb. De legérdekesebbek a Hunyadi János, László és Mátyás alakjai, valamint egy esküvőnnyel hadakozó kurtiz lovas s több XVII-ik századi belső díszítésű magyar alk. — A sírkövek mellett álló és *Ladislau de Syroka* püspök márvány sírlapja pedig a Mátyás korabeli renaissance stílus néve kiváló fontosságu. Emeltett régészünk jelenleg Sárosmegye középkori építészeti műemlékei című művét dolgozik, mely akadémiánk kiadásában rövid idő múlva fog megjelenni.

Régészeti ásatás. A borsodmegyei Mohi pusztán, mely a tatárokkal vívott szerencsétlen ütközet szerette történeti nevét, az orsz. régészeti társulat aug. 7-ikén ásatásokat rendezett. A birtok jelenlegi tulajdonosa Freund Ferencz készen állott a társulat rendelkezésére, a szükséges munkásokat is maga rendelt ki. Dr. Szendrei János, a társulat titkára, az ország ez egyik leggazdagabb őskori telepén ez alkalommal is becses leletekre akadt. Bronz eszközöket, köztük egy kigyőfőjese karacpet, régi érmeket, kardot, hamvredőket, stb. ástott ki, melyek a társulat legközelebbi ülésén fognak bemutatni.

* Morelli Gusztáv, az iparművészeti iskolában a fametszés tanára, hosszabb külföldi utra indult el nyáron, hogy művészeti tapasztalatait és tanulmányait gyarapítsa. Megállapodott Münchenben is, a nemzetközi műkiállítás megtekintésére. Mint nekünk írja, a magyar osztályt — noha nem a legjobb helyet adták neki — a legszebb és legérdekesebb osztályok egyikének találta, a mit a látogatók érdeklődése is bizonyít. A soroslóra megválasztott Vastagh Géza egyik kisebb állatképét is, egy szép oroszán képét. Munkáit új festménye, «Az ősszekeccsözés» nagy figyelmet kelt. Igen tetszenek Kémény Jenő miniatűr képei, melyek közül királyunk is vásárolt. Becsúr Gyula, a mesteriskola igazgatója, szintén

Bajorországban töltötte a nyarat. Morelli több festményt látott tőle Herchenheimben, a szerencsétlen Lajos bajor király kastélyában, mely oly fejedelmi pazarfényvel készült, de nincs egészen befejezve. A brüsszeli nemzetközi kiállításra a magyar művészeket Lotz, Than katonái, Ybl Miklós építész alkotásainak fényképei, Zala György szobrásznak az aradi vértanúk szobrahoz tartozó egyik szép csoportozata képviseli. Hazai iparunk és műiparunk bemutatása azonban nem ébreszthet valami kedvező benyomást. Londonban hazánk fiaitól kereste a «Graphic» című nagy illusztrált lap műintézetét, hol a lap egyik főtulajdonosa, Mr. Thomas igen szívesen fogadta, s elvezette a fametsző intézetbe, hol már a lap karácsonyi számának mellékletén is dolgoznak. Thomas a látogatót megajándékozta egy nagy színes kép egyes színnyomataival. E képet tizenhat színnel nyomják, s Thomas minden színből külön lenyomatot készített, hogy Morelli tanár bemutatassa tanítványainak a színek egymásra való nyomásának technikáját. Érdekes megfigyeléseket nyújtott a South-Kensington muzeum és iskola, hol a fametszést is tanítják. *Hollandiában* is több napot töltött Morelli, megtekintve a képtárakat, muzeumokat. Amsterdamból a Rajna-vidéken folytatva visszatérő útját, és elment Svájcba is, hol *Zürichben* «Orell, Füssli és társa» műintézetét kereste föl, mely szintén jeles fametsző osztállyal van összekötve. Morelli, kinek intézetében készülnek az «Osztrák-magyar monarchia» irásában és képben vállalt magyar részének illusztrációi is, már hazatérőben van.

A nyári löversenyek e hó 15-ikén kezdődtek, forró nyári napon. A löversenyek törzs-közönsége, az arisztokrácia most nincs Budapesten, s a nagy tribün meglehetősen üres maradt. De a többi helynek elég közönsége volt. Négy napra terjed a nyári meeting. A második futtatás e hó 17-ikén volt, a többi 19-ikén és 20-ikán lesz.

Az első napi versenyen mindig elég számos paripa futott az egyes díjakért. A kétféle eladók versenyében b. Üchritz Zsigmond «Zoltán»-ja tíz közül nyerte meg az 1000 frtos díjat; a 3000 frtos állami díjat négy közül Mr. Steady «Babilas»-a, a leggyorsabb arasszal győzte le gr. Apponyi Antal «Tegethoff»-ját, az észak-német Derby minapi nyertesét. A kétféle omnium-díj (3000 frt) kilencz közül gr. Stubenberg «Molly»-jának jutott; a handicap 1500 frtja tizenkettő közül b. Üchritz «Analyse»-jének; az eladók verseny 1000 frtja hét közül Péczy Andor «Vidör»-jének, az akadályverseny 1000 frtja öt közül gr. Kinsky Zdenko «Promé»-jének.

Az országos színesziskolában a beiratások szeptember 6-án d. u. 3 órakor kezdődnek s három napig tartanak, minden délután 3-tól 5-ig. A jelentkező drámai növendékek felvételi vizsgálat szept. 10-én, hétfőn, d. u. 3 órakor lesz, az operai növendékek pedig ugyanaz nap d. e. 10 órakor.

HALÁLOZÁSOK.

VADNAY LAJOS nyugalmazott legfőbb ítélőszéki bíró temetése nagy rézével e hó 13-ikán ment végbe az elhunytak kerepesi-út-i lakásáról. A gyászszertartáson nagyszámú előkelő közönség volt jelen. A megboldogult rokonain kívül ott voltak: Fabinyi Teofil igazságügyminiszter, Sárkány József kir. táblai alelnök, Osztróvsky József, Osztfy, a kir. kuria, a kir. tábla több bírja és az irodalom és tudományos élet képviselői, az elhunytak számos tisztelője. A gyászszertartást Sipos Orbán hely. hitv. lelkész végezte, a ki a ravatalnál megható beszédet tartott, ezután a koporsót a koszorúkkal megrakott halottas kocsira helyezték. Az elhunytat a kerepesi-út-i köztemetőben tették örök nyugalomra. Az elhunyt vadnai Vadnai Lajos a legfőbb ítélőszék büntető tanácsában bíráskodott. Vele voltak Bónis Sámuel, Pauler Tivadar, Gószdán Manó, Osztróvsky József, Szuszák Károly és Popovich Márkus. Ezek közül csak Osztróvsky József van még életben.

Herczeg Kobuz József, hg. Koburg Lajos Ágost tengernagy fia, a brazilai császár unokája, a bécsi helyi katonai akadémiában elhunyt 19 éves korában. A nálunk is köztiszteletű és népszerű Koburg-család fiatal halottját Koburgban temették el.

Elhunytak még a közelebbi napok alatt: VLADAR Kusrór, Zemplénmegye közéletének érdeműs vateránja, a szabadelvi haladás embere, 78 éves, Kladzánban és a magyarországi családi sírboltban temették el. — CZEDELÉNY LAJOS, H-Szoboszló város polgármestere s az ottani takarékpénztár igazgatója, 75 éves, Szoboszlón. — VERESMARTY JÓZSEF, ev. ref. lelkész, a pesti ev. ref. egyházm. nyug. tanácsbírája, alsó némedli lélkipéztárosra 42-ik. életének 77 évében, Alsó-Dabason. — LANTOS SÁMUEL, a «Fonciére» pesti biztosító intézet központi vezetésének főnöke,

66 éves, Budapesten. — GAJZÁGÓ ÖDÖN, az «Arad és vidéke» dolgozó társ. ki humoros tárczákkal, rajzokkal és «Jólan» című nagyobb elbeszéléssel keltett figyelmet, 25 éves, Soborsinban. — PATAKI ELEK, Kisküüllővármegye törvényhatósági bizottsági tagja, unitárius egyházi tanácsos, Csapon. — Dr. HIPF FERENCZ, 74 éves, Németpalánkban. — SZÁDECHET KINOLY, gróf Károlyi Alajos nyug. gazdasztje, 40 éves, Ujpesten. — KELEMEN GYULA, mérnök, 63 éves, Pécsen. — LUKOVICS JÓZSEF, orvosnővér, Feketehegyen, 19 éves. — SZÉGE GYULA szigorló orvos, Szegeden, 24 éves. — HELLE LEHEL, szigorló joghallgató, Érsekújvárott. — OSÓDI JÓZSEF, Gáborján biharmegyei község tisztelt ref. lelkésze, 68 éves. — ALMAY JÓZSEF, nagybirtokos, a budapesti Dorottya-utczabeli Wurm-ház egyik tulajdonosa, alsó-csillai birtokán — CSICS JÁNOS, nyug. kir. járásbíró, 71 éves, Rahón.

Külföldön elhalt: HOFMAN FRIGYES, a német gyermekirodalom egyik legtermékenyebb munkása, kinek irataiból igen sok le van fordítva magyarra is, 75 éves korában, Lipszében.

MAKOVICSKA MÁTYÁSNE, szül. Maszák Róza, pénzügyi tanácsos neje, 51 éves, Besztercebányán. — ROZSONYI LAJOSNE, szül. Lauringer Emilia, nagykanizsai polgári iskolai tanár neje, 40 éves, Nagykanizsán. — SZABÓ IMRENE, szül. Jeney Eszter, városi hivatalnok neje, 48 éves, Debreczenben. — IFJ. ÖZV. FARAGÓ JÓZSEFNE, szül. Dulka Mari, 33 éves, Zilahon.

SZERKESZTŐI MONDANIVALÓ.

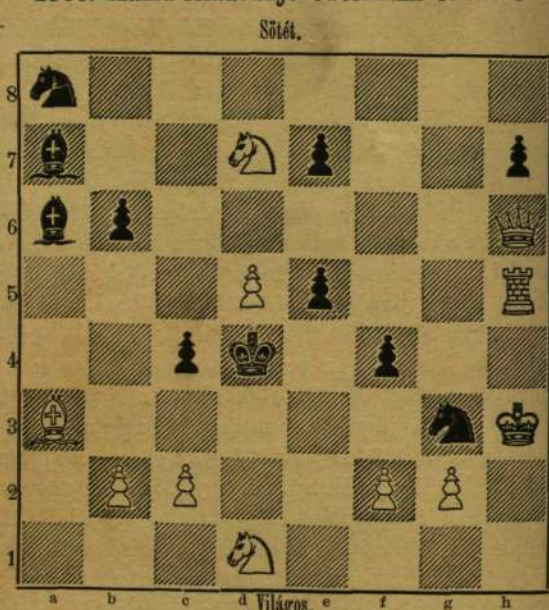
K. T. K. Rövid időn közölni fogjuk. Jó lenne a népköltőnek egy pár dalát is bemutatni e közlemény mellett.

V. E. Magán levelekben válaszoltunk. Előbb nem lehetett.

A botjár dalai 1—3. Csinosan gördülnek, pendülnek; de nincs bennük semmi új, sem egy gondolat, sem egy vonás. Kár volna a nyomdásfértékért rájuk! Nem közölhetők. Családi boldogság. A reményhez. — Két há barát.

SAKKJÁTÉK.

1506. számú feladvány. Obermann J.-tól. †

Világos indul s a harmadik lépésre matot mond.

Az 1500. sz. feladvány megfejtése.

Schrüfer F.-tól.

Megfejtés.			
Világos.	Sötét.	Világos.	Sötét.
1. Vh5—h5	Kd5—e4: (a)	1. ...	Hg6—h5: (b)
2. Vh8—e8 †	He7—e8:	2. He4—e3 †	Kd5—d6—e5
3. Ff5—e6 mat.		3. Fe1—g3 mat.	

Helyesen fejtették meg: Budapest: K. J. és F. H. — Andorfi S. — Kovács J. — Az Erkel szakkörében: Exner Kornél. — Tarnóczon: Németh Péter. — Miskolcson: Rudnyánszky Géza. — A pesti sakk-kör.

HETI NAPTAR. Augusztus hó.

Nap	Katolikus és protestáns	Görög-Orosz	Israellita
19. V. 6-13 Jank. ol.	6-12 Szébelt István király	7-8 Doméz v.	12 Zakeus
20. H. Ist. magy. kir.	7-8 István király	8 István király	13
21. K. Bernát ap.	Adolf	9 Mátyás ap.	14
22. S. Timót vt.	Timót	10 Lőrincz vt.	15
23. C. Ben. Pölöp	Zakariás	11 Euplusz vt.	16
24. P. Bertalan ap.	Bertalan	12 Ani. Tot. vt.	17 A g. el.
25. S. Lajos kir.	Lajos kir.	13 Maxim hv.	18 S. K. H.

Holdváltozás: ☾ Utolsó negyed 29-én 3 ó. 34 p. d. u.

Felolós szerkesztő: Nagy Miklós.

(L. egyetem-tér 6. szám.)

Egy hatszor hasabzott petit sor, vagy annak helye egyszeri ígatásnál 15 kr.; többszöri ígatásnál 10 kr. Bélyegdíj külön minden ígatás után 30 kr

BUDAPEST, Károly-laktanya. BÉCS, BELGRÁD.

TELJES EGYENRUHÁKAT

és egyenruha nemeket es. kir. tábornokok, törzs-, fő- és altisztek, egyéves önkéntesek és legénység, nemkülönböztetve a m. k. honvédség, népfelkelő valamint a m. k. csendőrség, pénzügyi, továbbá m. kir. posta-, vasút- és távírdá-tisztek, erdészek, tűzoltók és hadastyán egyetlek, minden egyenruhás testület, megyei és városi huszárok részére elegáns kiltitás és gazdag választékban szállítanak

TILLER MÓR ÉS TESTVÉRE

udvari szállítók, Budapest, Károly-kaszárnya.

Megrendeléseknél a rang és szak megjelölése kérietik. — Vidéki megbízások utánvétel mellett pontosan eszközöltetnek. — Árjegyzékek kívánatra ingyen és bérmentve.

A Franklin-Társulat kiadásában Budapesten, IV., egyetem-n. 4. sz. megjelent és minden könyvkereskedésben kapható:

ARANY KINCSTÁR

nélkülözhetlen tanácsadó minden család és háztartás számára.

Ára füzve 80 kr. Szerkesztette K. Beniczky Irma. Ára kötve 1 frt.

TARTALOM:

Az első segélynyújtás testi sérüléseknél és hirtelen bekövetkezett baleseteknél: Az emberi test alkotása. — A csontok. — A fő. — A hátgerinc. — A mellkas. — A medence. — A tagok. — A csuklók. — A izmok. — Az idegrendszer. — Az agyvelő. — A hátgerincvelő. — Az idegek. — A sympathicus. — A vérkeringés. — A szív. — A visszeres. — A vér. — A tüdők. — A víz és a vizeletanyag. — A vesék. — A bőr. — A táplálék. — A gyomor. — **Sérülések.** Zúzások. — Sebék. — Hogyan gyógyulnak a sebek? — Hogyan gyógykezeljük az orvos a sebeket? — Vérzés. — Megszűnt sebek. — Csonttörések. — Hogyan gyógyul a csonttörés? — Hogyan mozdítja elő az orvos a gyógyulás folyamatát? Mi az első segély csonttörésnél? — Feszmodás és megrendülés. — Égési sebek. — Mit tegyünk megfagyott emberrel? — Vízbe-fülés. — Megfázások. — Felakasztott ember. — Esméletlenség. — Méregzés. — Mit tegyünk a megmérgezett? — **Sebesült- és betegszállítás.** Szomszédok. — A házi gyógyszerészter berendezése: Fertőtlenítő eszközök. Olajok. — Ásványvizek. — Gyógyfűvek. — **Kipróbált háziszerek:** Egyszer-sebekre. — Almatheia. — A naplót megégettett arcokra. — Kétféle gyógyír. — Fagyás elleni szer. — Jó szer a bőrtájak ellen. — Hajkihullás elleni szer. — Szunyog- és méhszúrás ellen. — Nyári mosdó szer. — Szemlő elleni szer. — **Szépitő szerek:** A testbőr ápolása. — Az arcbőr ápolása. — Az arcbőr hibáinak gyógykezelése. — A kézkezelés. — A májfoltok. — A szárga arcbőr. — A kézkezelés. — A kellemetlen szájbiz. — A fogak ápolása. — A fogak betegségei. — A fejbőr és haj ápolása. — A hajnak természet szerű ápolása. — **Háztartás:** Folyékony enyv. — Olcsó illatszerek. — Tartós és olcsó palló-festék. — Irósvajot eltartani. — Új módja a kávékészítésnek. — Füstölt kolbász és sonka készítése ellen. — Megszűnt felhárni. — Hogyan kell vizezt forralni? — Sonkát, mely nagyon el van sóva. — Sósak és labodát télire eltenni. — Zöld úgorkát télire eltenni. — Edényeket, melyekben petroleum volt, tisztítani. — Gyümölcsöt eltartani. — Francia aszalt gyümölcs. — Muskatály ízű gyümölcs. — Fényezés tárgyakat tisztítani. — Rozsdafoltokat kiszedni. — Kétféle mosdó. — Előny a mosdónál. — Jó és olcsó talaj. — Legyeket szobából kipusztítani. — Jeget a hirtelen olvadástól megóvni. — Becsinalt fűvelés, ugorka. — Friss tojás. — Friss ugorkasaláta. — Dohos, penészes levegővel telt helyiségek. — Ragasztó, üveg és porcelán tárgyakra. — Ávas vajjal helyre hozni. — Fényezett bútorkat tisztítani. — A fának repedéseit betömni. — Cserépfazekat törhetlenné tenni. — Kétféle. — Piros rizs. — Hídeg narancspince. — Ragasztó, mely a fűzet és vizez kiállja. — Jó tisztító szer. — Ragasztó-papírszöveg. — Hajkefét tisztítani. — Tölgyfa-azonykor sötéte pázolni. — Málna- vagy szamóca-ször. — Molyirtó-szer. — Szőnyegeket tisztítani. — Beszennyezett bútorkat tisztítani. — Ablakragasztó feloldani. — Aranyozott keretek javítása. — Festett vörös bor. — Boros hordók kifutólése. — Ciztrómevet sokáig tartatni. — Zavaros bort tisztítani. — Dohos pincék tisztítása. — Boros üvegekre való szurok. — Friss ugorka. — Megromlott, megvasványodott bort helyrehozni. — Borzépítés. — Ha a bor zavaros és ezeteseletlen kezd. — Szőlő saját levében befőzve. — Tojást télire eltenni. — Szőlő sokáig eltartani. — Kétféle mosdó. — Vörösbőr-foltokat kiszedni. — Szőnyegke porlása. — **Levegő-lámpák.** — A szűfőgőz elh. — Tojást pótolni. — **Baromfi-tenyésztés:** A baromfi betegségei. — A szál-saláta művelése. — A csigák irtása. — Földieper-tenyésztés. — Csiperkőgomba-tenyésztés. — A vetemények öntözése. — Chinai jam- vagy kenyérgyökér. — Óriási spárga. — Kihűszalt spárgagöngy megújítása. — Téli saláta. — A melegágyak és üvegházak ablakai. — Tormatermelés. — Csiperkőgombatermelés. — A fejes salátamag. — A pata-féreg kiirtása. — Hónapos retek télen. — Korai burgonya. — Óriás karfiol. — Legjobb trágya. — Kerti munkák télen. — Januárban. — Februárban. — A kerti veteményeknek való talajban. — Tímárcser mint trágya. — A fassén a kertészeti-állásban. — **Virágos- és díszkert:** A kerti zsálya. — Pompadur dísz. — Róza nemesítésre való alanyok. — Szegfűtenyésztés. — Új kuszónövénny. — A szobanövények táplálása. — Földibahna, földalatti tetti pusztítása. — Legjobb trágya cserépfazsák számára. — Magasztörst rózsák. — A myrtus fűcska virágzás. — Rheum giganteum. — Salvia argentea. — **Szobanövények:** Előny-növényeknek való föld. — A calla virágzás. — Aralia. — A virágok szaporítása. — Magasztörst rezed. — Korán virágzó fűz. — Kaktusz-félék. — **Gyümölcsös kert:** A gyümölcsfák trágyázása. — A gyümölcs őrését gyorsítani. — A hernyőfészkek. — Férgek kiirtása. — A gyümölcsfák tisztítása. — Fatapsz. — Tízta és kemény kerti utak. — Meddő kőfűk. — Jó olív-viasz. — Új szaporítási módja a gyümölcsfákban. — Öreg fák áttűtése. — Szőlőfőke-szaporítás. — A közméte-bokrokot pusztító hernyó. — A fának korán virágzása. — A ribizkebokrok metszése. — Favisz helyett collodium. — Öltőgalyak szállítása. — Magasztörst készítése. — **Gazdászati:** Kétféle, gyékények. — Földbe vert karók. — Minden időjárásnak ellentálló ház. — Ugorka- és tökvirág. — A vakand. — A lovak patái. — Kétféle trágyakerekek. — A ragyn és más hasonló bajok ellen. — Az állatok ruh-betegsége. — Szőlőtrágyázás. — Új szőlőkapálási mód. — A szőlő borki békéltetése. — Hízó sertések. — Méhek etetése. — Ha a ló meghalástól békéltetést kap. — Zöld trágya. — Jó tejelő tehén. — Szőlőmagot olajnak használni. — A vonómarhat győző bögőly elleni szer. — A burgonyabetegség. — Faoszlopok és karók tartósságát fokozni. — **Táradalmi szabályok.** — **Külföldi hasznos tudnivaló:** Foltokat fehér atlatzálól kiszedni. — Bőr-viszkítés ellen. — Hangyát elkergetni. — Börtalakat viz-hatatlanná tenni. — Mángy gazdaszövénynek kell tudnia. — Kétféle likör. — Olasz ratatua. — Zöld főzeléket. — A kifőzött kávé. — Jó ragasztó szer. — Ablaktisztító szer. — Színes gyapjúkelték. — Melegágyra üveg helyett. — Fekete selyemszövetet. — A lábbeli vízhatatlanná tenni. — A méz-vakolatot. — Ágytollak tisztítása. — Szobalegyek kiirtása. — Jegyző-tinta. — Pincebogar-irtás. — Olcsó ház. — Fontos készülék mühelyek és gyárak számára. — Az ablaküvegek befagyása. — Régi vas- vagy farszólott tisztítani. — Víz-hatlan más papírra. — Tükör- és képekterek. — Zöld és aranyaszt. — Vas- és aczéllámkat. — Sárgaréz tárgyakat tisztítani. — Folyékony szomszéd. — Jó szer a moly ellen. — Ragasztó aquariumok számára. — Sertésirtó. — Tinta-foltokat. — Zsírban sült gombóc. — Vízhatlan enyv. — Gyapottal kevert vasszant. — Fekete gyapjúruhát tisztítani. — Lenyomott tükör bárony. — Málnaszörp csukor nélkül. — Levegő-tisztítás betegszobában. — Olaj varró-gépek, löfőgépek stb. számára. — Finom díllikör. — Levegőszűrő módja. — Róza-illat télen. — Kétféle alma-felfűjt. — Jó ragasztó. — Légykapó. — Lámpa-bortók és gyólyok. — Szilvát ecetbe. — Körte-sajt. — Gummi-papír. — Egészséges ivóvíz. — Virág-edény, tojáshegy. — A sebek kiszívása. — Ólom-mérgezés. — Almatlanság. — Biztos szer a tetszhalál felismerésére. — Almat a tőpör-déstől megóvni. — Szállatlasztó füstölősz. — A fának tartóssága. — A betegnek étkezésére vonatkozó szabályok. — Zsír betegnek számára. — Percz-leves betegnek számára. — Hídeg hús-kivonat betegnek számára. — Kétszeresült-leves csecesmók számára. — Tápláló hús-essencia nagyon el-gyengült betegek vagy kis gyermekek számára. — Hők-hurut-leves. — Paradisomleves betegnek és lábbadozóknak számára. — **Üdítők:** Limonádé betegnek számára. — Eper-bor. — Almavíz. — Erősítő-ital. — Rizs-víz. — Pirlott kenyér. — Friss gyümölcs- és — **Arany házi szabályok:** A jóvedelem. — **Családi élet és boldogság.**

FEHÉR MIKLÓS

a m. kir. államvasutak gépgyárának vezérügy-nöke és több más elsőrangú gépgyár képviselője

ajánlja leszállított áron a kizárólag nála kapható, világhírt

EREDETI MAYER-TRIEURÓKET,

továbbá kinttű szerkezetű

gabona-tisztító rostait,

valamint legjobbnak bizonyult, könnyű

sorvetőgépeit és mindennemű ekéit,

olcsó árak és kedvező fizetési feltételek mellett.

Képes árjegyek ékek ingyen és bérmentve.

Iroda, raktár és javító műhely Budapest, álló ut 25-dik szám alatt „Köztelek”.

Dr. BATIZFALVY kir. egyet. m. tanár, BUDAPESTI

HIDEGVIZ-GYÓGYINTÉZETE

(városi és Árenda-ut sarkán).

1888. május 1-jén megnyit. Az intézet testgyógyászati osztálya 30 év óta működik. Szakszerű berendezés, avatott orvosi kezelés, gondos felügyelet. A rendszeres vizgyógy-mód mellett: svéd-gyógytorna, villaomozás, massage, iz-zasztó kamrák, erőkörök és hőmérsékletben szabályozható zuhanyok, skót-zuhany stb. Arany sétányok. Csinos külön szobák. Jó ellátás. Mérsékelt árak. Olcsó, gyors közlekedés. Sikerrel gyógyítottak: idegesség, gyengeség, állap-potok, vértörölések, emésztési zavarok, aranyér, sápkör, görvéllyör, csúsz, női bajok, stb. Testi és szellemi munka által elcsigázottak. Gyenge fejlődési s gyors növe által okozott gerincvelő-elülésben szenvedő gyermekek, gyógytestgyógyorlati egybekörve. Betegnek, bennlakók, felkiosztosok és bejárók. — Program bérmentve.

A «Franklin-Társulat» kiadásában Budapesten meg-jelent és minden könyvtárban kapható:

LEGUJABB

MAGYAR-NÉMET LEVELEZŐ

és

ÜZLETI TANÁCSADÓ

vagyis

gyűjteménye a polgári életben előforduló mindenféle levelezéseknek és iratoknak

mint köszöntő-, köszönő-, meghívó-, kéré-, ajánló-emlékeztető- és intő, baráti és szerelmes, keres-kezői és üzleti leveleknek stb., valamint folya-módványok, kötelezvények, nyugtatványok, vál-tók, utalványok, bizonyítványok, meghatalma-zások, szerződések, végintézeteknek stb.

Rövid utasítással ezen levelek és iratok fogalmazá-sára a leghasználtabb ezimkekkel, valamint a példányok gazdag gyűjteményével együtt mind a két nyelven.

Szerkesztő

KARÁDY IGNÁCZ.

TIZEDIK KIADÁS.

Tetemesen bővítve s a legújabb törvények és miniszteri rendeletek figyelembe vétele mel-lett szakkörű felügyelet alatt kijavítva.

Ára füzve 80 krajczár. — Keménykötésben 1 forint.

